

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародних фінансів

Освітньо-професійна програма «Міжнародні фінансові відносини»

Галузь знань: 29 Міжнародні відносини

Спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини

Форма навчання: *очна (денна)*

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

**на тему: «ВПЛИВ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА РОЗВИТОК
УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ЇЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ»**

здобувача Марчук Олександри Олексіївни

Науковий керівник: д.е.н., проф. Фролова Т.О.

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., проф. Мозговий О.М.

Київ 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра міжнародних фінансів

Освітньо-професійна програма «Міжнародні фінансові відносини»

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

Т.О. Фролова

_____ 20__ р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

О.М. Мозговий

_____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти **Марчук Олександри Олексіївни**

очної (денної) форми здобуття освіти

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Вплив прямих іноземних інвестицій на розвиток української економіки та її конкурентоспроможність»

Тему затверджено наказом ректора Університету від "18" січня 2024 р .№ 2060-ст

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах нормативних документів, регламентацій залучення та функціонування прямих іноземних інвестицій, наукових працях провідних вітчизняних та зарубіжних експертів у сферах міжнародних фінансів, економіки, геополітики та права. Також у дослідженні були взяті матеріали Міжнародний валютного фонду, Світового банку та інші.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні аспекти впливу прямих іноземних інвестицій на економіку держав
Розділ 2	Аналіз впливу прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток України та шляхи її оптимізації
Об'єкт дослідження:	Процес залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України, а також механізми їх впливу на розвиток ключових секторів економіки та підвищення конкурентоспроможності країни в умовах змінюваного зовнішньоекономічного середовища.
Предмет дослідження:	Вплив прямих іноземних інвестицій на економіку України та конкурентоспроможність, зокрема через аналіз основних тенденцій, бар'єр залучення ПІІ та механізмів підвищення ефективності використання іноземного капіталу.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	комплексний аналіз перспектив залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну та їх впливу на економічний розвиток і конкурентоспроможність країни. Це включає дослідження основних тенденцій залучення ПІІ, оцінку їх впливу на різні сектори економіки, а також аналіз ефективності використання іноземного капіталу для сталого економічного зростання України в умовах війни та поствоєнного відновлення.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	1) Дослідити теоретичні аспекти прямих іноземних інвестицій (ПІІ), їх складову, класифікацію та механізми впливу на економіку України
У розділі 2	2) Визначити основні тенденції розвитку інвестиційного середовища в Україні. 3) Дослідити вплив на інвестиційний клімат та конкурентоспроможність України 4) Проаналізувати динаміку та структуру ПІІ в Україні 5) Визначити основних інвесторів прямих іноземних інвестицій для України; 6) Визначити галузеву та регіональну специфіку розподілу інвестицій в Україні 7) Вивчити проблеми залучення ПІІ в економіку України 8) Проаналізувати сучасні стратегії та методи залучення ПІІ в Україну 9) Розглянути перспективи та шляхи залучення ПІІ в Україну

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Т.О.Фролова

(ініціали, прізвище)

«____» _____ 20__ р.

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

О.О.Марчук

(ініціали, прізвище)

«____» _____ 20__ р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 55 сторінки, 11 таблиць, 14 рисунків, список використаних джерел з 46 найменувань.

«Вплив прямих іноземних інвестицій на розвиток української економіки та її конкурентоспроможність»

Об'єктом дослідження є процес залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України, а також механізми їх впливу на розвиток ключових секторів економіки та підвищення конкурентоспроможності країни в умовах змінюваного зовнішньоекономічного середовища.

Предметом дослідження є вплив прямих іноземних інвестицій на економіку України та її конкурентоспроможність, зокрема через аналіз основних тенденцій, бар'єрів залучення ПІІ та механізмів підвищення ефективності використання іноземного капіталу.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – комплексний аналіз перспектив залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну та їх впливу на економічний розвиток і конкурентоспроможність країни. Це включає дослідження основних тенденцій залучення ПІІ, оцінку їх впливу на різні сектори економіки, а також аналіз ефективності використання іноземного капіталу для сталого економічного зростання України в умовах війни та поствоєнного відновлення

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*:

- дослідити теоретичні аспекти прямих іноземних інвестицій (ПІІ), їх складову, класифікацію та механізми впливу на економіку України;
- визначити основні тенденції розвитку інвестиційного середовища в Україні;
- дослідити вплив на інвестиційний клімат та конкурентоспроможність України;
- проаналізувати динаміку та структуру ПІІ в Україні;
- визначити основних інвесторів прямих іноземних інвестицій для України;
- визначити галузеву та регіональну специфіку розподілу інвестицій в Україні;
- вивчити проблеми залучення ПІІ в економіку України;
- проаналізувати сучасні стратегії та методи залучення ПІІ в Україну;
- розглянути перспективи та шляхи залучення ПІІ в Україну

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів полягає в можливості їх застосування для підвищення ефективності управлінських рішень на рівні міжнародних фінансових ринків, корпорацій та державних органів. Отримані теоретичні та практичні результати можуть стати базою чи доповнення для урахування ризиків і наслідків після введення нових санкцій, корегування стратегій на етапі розробки санкцій та як наслідок прийняття найбільш релевантних рішень. Застосування цих стратегій дозволить знизити негативний вплив санкцій на економічне зростання, інвестиційний клімат та стабільність міжнародних фінансових ринків.

Інформаційною базою дослідження є роботи як нормативні документи, регламентації залучення та функціонування прямих іноземних інвестицій, виступають наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних експертів у сферах міжнародних фінансів, економіки, геополітики та права. Також у дослідженні були взяті матеріали Міжнародний валютного фонду, Світового банку та інші.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків списку використаних джерел, додатків.

Ключові слова: прямі іноземні інвестиції, інвестиційний клімат, залучення іноземного капіталу, економічне зростання, сталий розвиток, складні економічні та політичні умови.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2025.

Рік захисту роботи 2025.

ВІДГУК

на кваліфікаційну бакалаврську роботу
студентки факультету міжнародної економіки і менеджменту
освітньо-професійної програми «Міжнародні фінансові відносини»

Марчук Олександри Олексіївни

на тему:

«Вплив прямих іноземних інвестицій на розвиток української економіки та її конкурентоспроможність»

Домінуючою тенденцією розвитку світового господарства на початку ХХІ століття є економічна глобалізація, яка охопила практично всі його підсистеми та структурні елементи. Людство прямує до створення простору, де зможуть вільно переміщуватися фактори виробництва. Важливою складовою інтеграції, яка дозволяє акумулювати міжнародний рух капіталу та забезпечити світове економічне зростання, є іноземне інвестування. Воно являє собою механізм, здатний спрямовувати вільні ресурси на розвиток різних секторів національних економік, оскільки є найбільш динамічною формою економічної глобалізації та її основною рушійною силою. Міжнародний капітал у формі іноземних інвестицій впливає як на масштаби, так і на напрями соціально-економічних змін країн. Отже, тема, обрана автором для дослідження, є актуальною.

В першому розділі роботи студентка аргументовано узагальнює теоретичні аспекти впливу прямих іноземних інвестицій на економіку держав, досліджує прямі іноземні інвестиції як базис для економічного розвитку, їх класифікацію, джерела та форми. Заслуговує на увагу розкриття питання впливу прямих іноземних інвестицій на сталий розвиток економіки держав.

В другому розділі автором проаналізовано вплив прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток України, оцінено інвестиційний клімат України та фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в умовах воєнного стану, проаналізовано динаміку та структуру ПІІ в Україні, визначено основних інвесторів прямих іноземних інвестицій в Україну та галузеву та регіональну специфіку розподілу таких інвестицій. Позитивним слід відмітити дослідження пріоритетних напрямків інвестування, перспектив залучення прямих іноземних інвестицій та їх вплив на розвиток української економіки та її конкурентоспроможності та шляхів підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки України.

Виконана кваліфікаційна бакалаврська робота в повному обсязі за змістом відповідає завданню. Автор продемонстрував достатній рівень володіння теоретичним матеріалом щодо обраної теми та вміння застосувати цей матеріал в процесі реального дослідження.

Цінність отриманих результатів полягає в можливості їх застосування для підвищення ефективності управлінських рішень в компаніях та державних органах. Загалом, кваліфікаційну бакалаврську роботу Марчук О.О. можна вважати такою, яка поєднує практичні навички з теоретичними здобутими знаннями.

Якість оформлення кваліфікаційної бакалаврської роботи вважається відмінною. Основні вимоги щодо оформлення матеріалу враховані. Зазначене дозволяє допустити кваліфікаційну бакалаврську роботу до захисту перед Екзаменаційною комісією та оцінити високою позитивною оцінкою.

Науковий керівник

д.е.н, проф. Фролова Т.О.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ ДЕРЖАВ	7
1.1. Прямі іноземні інвестиції як базис для економічного розвитку	7
1.2. Іноземні інвестиції: класифікація, джерела та форми	11
1.3. Вплив прямих іноземних інвестицій на сталий розвиток економіки держав	16
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ	22
2.1. Оцінка інвестиційного клімату України та фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в умовах воєнного стану	22
2.2. Аналіз прямих іноземних інвестицій в економіку України та проблеми їх залучення.....	27
2.3. Визначення пріоритетних напрямків інвестування	33
2.4. Перспективи залучення прямих іноземних інвестицій та їх вплив на розвиток української економіки та її конкурентоспроможності.....	37
2.5. Шляхи підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки України ...	40
ВИСНОВКИ	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність досліджуваної теми. На сьогодні більшість держав залежать від прямих іноземних інвестицій у глобальному масштабі, оскільки жодна держава не в змозі підтримувати свої економічні та фінансові позиції спираючись виключно на внутрішні ресурси. Натомість, в умовах прогресуючої глобалізації та динамічних економічних змін прямі іноземні інвестиції виступають, вагомим чинником та допоміжним фактором підтримки фінансової стабільності держав, вказуючи їх змогу забезпечувати свої соціально-економічні потреби, реалізовувати поставлені стратегічні завдання та сприяти економічному зростанню у розрізі, як на макро- так і мікрорівні, додатково та підсилюючи їх

Зважаючи на невідпинний процес глобалізації та взаємозалежність всесвітніх економік, факт наявності та потреби у іноземних інвестиціях є беззаперечним.

Україна не є виключенням: беручи до уваги те, що економіка держави перебуває у важкому стані, спричиненим багатьма зовнішніми чинниками, такими як пандемія та повномасштабне вторгнення зі сторони Російської Федерації, основним завданням країни є відновлення своїх позицій за рахунок залучення прямих іноземних інвестицій та набуття статусу конкурентоздатної держави на міжнародному ринку.

Дана проблема зумовлює необхідність глибокого аналізу впливу ПІІ на міжнародні фінансові ринки як України, так і інших держав. Такий вплив може проявлятися через зміну курсів національних валют, коливання цін на акції компаній, зміну інвестиційного клімату та рівня довіри інвесторів. У зв'язку з цим, розуміння механізмів та ефектів, які інвестиції викликають на міжнародних фінансових ринках, є критично важливим для формування ефективної економічної та зовнішньополітичної стратегії країн.

Таким чином, всебічне дослідження цієї теми є актуальним не лише з академічної точки зору, але й з практичної, враховуючи її важливість для розробки стратегій покращення економічно-фінансових показників та

використання можливостей, які виникають в результаті залучення прямих іноземних інвестицій .

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом останніх десятиліть, проблематика залучення прямих іноземних інвестицій та їх впливу на економіку держав і умовах глобалізації привертає увагу численних дослідників, таких як: С. Х. Хаймер, М. С. Іслам, Ю. Міура, А. А. Ергуман, Д. К. Дас, Й. Й. Міхалек, Й. Гагемейер, П. Бері, Г. Нубонг, А. Раул., а також вітчизняних учених: С. М. Обушний, І. В. Кадєєва, М. І. Бирка, М. М. Леус, І. Трусина, Г. Є. Павлова, О. П. Атамас, О. Кузьміна, К. І. Ярошенко, Т. Боярчук. та ін. Дослідження впливу прямих іноземних інвестицій на економіку також мають значне місце в академічній літературі Б. Івасіва, В. Корнєєва, З. Луцишин, О. Мозгового, О. Плотнікова, О. Рогача, В.Суторміної, Т. Фролової та ін.

Мета дослідження полягає в комплексному аналізі перспектив залучення прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну та їх впливу на економічний розвиток і конкурентоспроможність країни. Це включає дослідження основних тенденцій залучення ПІІ, оцінку їх впливу на різні сектори економіки, а також аналіз ефективності використання іноземного капіталу для сталого економічного зростання України в умовах війни та поствоєнного відновлення

З метою досягнення цієї мети були поставлені наступні **завдання**:

- дослідити теоретичні аспекти прямих іноземних інвестицій (ПІІ), їх складову, класифікацію та механізми впливу на економіку України;
- визначити основні тенденції розвитку інвестиційного середовища в Україні;
- дослідити вплив на інвестиційний клімат та конкурентоспроможність України;
- проаналізувати динаміку та структуру ПІІ в Україні;
- визначити основних інвесторів прямих іноземних інвестицій для України;
- визначити галузеву та регіональну специфіку розподілу інвестицій в Україні;
- вивчити проблеми залучення ПІІ в економіку України;

- проаналізувати сучасні стратегії та методи залучення ПІІ в Україну;
- розглянути перспективи та шляхи залучення ПІІ в Україну.

Предметом дослідження є вплив прямих іноземних інвестицій на економіку України та її конкурентоспроможність, зокрема через аналіз основних тенденцій, бар'єрів залучення ПІІ та механізмів підвищення ефективності використання іноземного капіталу.

Об'єктом дослідження є процес залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України, а також механізми їх впливу на розвиток ключових секторів економіки та підвищення конкурентоспроможності країни в умовах змінюваного зовнішньоекономічного середовища.

Методи дослідження. У роботі нарівні з загальновизнаними методами дослідження, такими як аналіз, синтез, історичний та статистичний аналіз, значну увагу приділено застосуванню додаткових специфічних методів. Моделювання відіграє ключову роль, надаючи можливість конструювати різноманітні сценарії впливу прямих іноземних інвестицій на економічні показники країни, що забезпечує більш глибоке розуміння потенційних наслідків. Крім того, використовується метод кейс-стаді (вивчення випадків), який дозволяє детально розглянути конкретні приклади застосування санкцій та їх наслідки для окремих країн, забезпечуючи глибше розуміння механізмів їх впливу.

Практичне значення отриманих в результаті дослідження висновків полягає в можливості їх застосування для підвищення ефективності управлінських рішень на рівні міжнародних фінансових ринків, корпорацій та державних органів. Отримані теоретичні та практичні результати можуть стати базою чи доповнення для урахування ризиків і наслідків після введення нових санкцій, корегування стратегій на етапі розробки санкцій та як наслідок прийняття найбільш релевантних рішень. Застосування цих стратегій дозволить знизити негативний вплив санкцій на економічне зростання, інвестиційний клімат та стабільність міжнародних фінансових ринків.

Інформаційна база дослідження. Використано роботи як нормативні документи, регламентації залучення та функціонування прямих іноземних інвестицій, виступають наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних експертів у сферах міжнародних фінансів, економіки, геополітики та права. Також у дослідженні були взяті матеріали Міжнародний валютного фонду, Світового банку та інші.

Було залучено різноманітні Інтернет портали, зокрема Інтернет-портали статистичних даних та штучний інтелект.

Структура роботи складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІКУ ДЕРЖАВ

1.1. Прямі іноземні інвестиції як базис для економічного розвитку

При детальному аналізі світової економіки в глобальному масштабі легко помітити, що прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є основою глобалізації та слугують важливим каналом для передачі капіталу, товарів, послуг та інформації між країнами [1].

З огляду на масштабність поняття прямих іноземних інвестицій та їх значний вплив як на макро-, так і на мікроекономічні процеси, згаданий вище формат визначення має досить узагальнений характер.

Для більш детального розкриття сутності дослідження буде доцільно проаналізувати твердження в табл. 1.1, яка висвітлює різні підходи до інтерпретації ПІІ:

Таблиця 1.1 – Тракткування «прямих іноземних інвестицій»

Джерело трактування	Трактування поняття
Національний Банк України [2]	Прямі іноземні інвестиції визначаються як транскордонні інвестиції в підприємства з метою встановлення контролю чи стійкого впливу на діяльність підприємства, що досягається шляхом участі в капіталі.
Eurostat [3]	Це міжнародні інвестиції в рамках рахунків платіжного балансу. Тривалий інтерес передбачає існування довгострокових відносин між прямим інвестором і підприємством, а також значний вплив
Міністерство Фінансів України [4]	Найбільш бажана форма капіталовкладень для економік, що розвиваються, тому що вона дозволяє реалізовувати великі проекти; крім того в країну надходять нові технології, нові практики корпоративного управління, тощо
Джастін Пол [5]	Це термін, що описує операцію отримання за кордоном фізичних активів, за якої поточний контроль залишається у багатонаціональної компанії у неї на батьківщині, тобто контроль—це ключовий елемент ПІІ.
IJRASET [6]	Це форма довгострокового вкладення капіталу, що забезпечує фінансові ресурси та сприяє створенню робочих місць та підвищенню ефективності національної економіки. Є менш волатильною, ніж інші види капіталу, і має тісний зв'язок із такими чинниками, як економічна стабільність, розмір ринку, якість інституцій та рівень розвитку країни.
С. Обушний [7]	Форма іноземного капіталу, що позитивно впливає на економіку країни-реципієнта, підвищуючи продуктивність і ефективність використання ресурсів. Їх вплив здійснюється через зовнішню торгівлю, перетікання між секторами економіки та вплив на ділове середовище

Джерело: Розроблено автором за даними джерел [2],[3],[4],[5],[6],[7]

Базуючись на вищезгаданих поняттях, цілком можливо провести узагальнення табл. 1.1 та дати наступне визначення прямих іноземних інвестицій. Отже, прямі іноземні інвестиції- це довгострокові матеріальні та нематеріальні вкладення іноземних суб'єктів в економіку іншої країни з метою встановлення контролю чи стійкого впливу на діяльність підприємства, що допомагають підвищити конкурентоспроможність та сприяють модернізації національної економіки

Так інвестування є найбільш бажаним та характеризується чистим притоком інвестицій у всі можливі галузі, наприклад: технологічна галузь, послуги та капітал. Проте, обов'язковою умовою слугує той факт, що інвестору належить управлінський контроль над наданими активами та підприємствами, у які були залучені кошти.

Варто зазначити, що таке явище як ПІІ не є новим, та бере свій початок разом з зародженням торгівельних відносин, а саме з торгівлі фінікійців та відкриттям Шовкового шляху. Це відіграло важливу роль у колоніальному періоді, сприяли промисловій революції та стали ключовим елементом глобалізованої економіки у XX-XXI століттях [8]

Для кращого розуміння історичного аспекту ПІІ нами було сформовано рис.1.1.

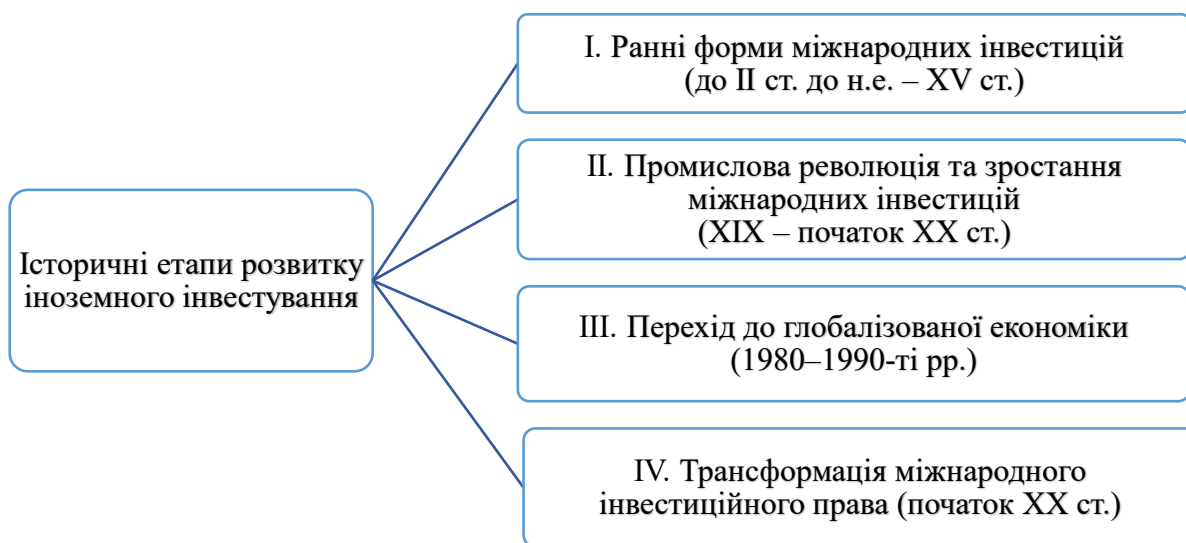

Рисунок 1.1 – Історичні етапи розвитку іноземного інвестування

Джерело: Розроблено автором на підставі джерела [8]

Аналіз рис. 1.1 дає підстави констатувати, що первинні форми прямих іноземних інвестицій були пов'язані з торгівлею та військовими завоюваннями. Античні цивілізації, такі як Римська імперія та Стародавній Єгипет, вкладали капітал у розвиток колоній, інфраструктури та торговельних шляхів. З розширенням економічних взаємин у Середньовіччі виникла система кредитування купців, що сприяла появі перших форм фінансових інвестицій.

З початком промислової революції міжнародні інвестиції значно зросли як наслідок капіталовкладення в залізничну інфраструктуру, видобуток природних ресурсів та промисловість. Проте лише в 1980-1990 роках, коли країни, що розвиваються, почали залучати ПІІ як ключовий інструмент економічного розвитку в умовах переходу до глобалізованої економіки, лібералізації фінансових ринків та розвитку інформаційних технологій

Сучасний етап розвитку іноземних інвестицій починається з ХХ століття та відзначається укладенням міжнародних угод, що забезпечують захист інвесторів і регулюють інвестиційну діяльність. Розвиток цифрових технологій і підвищення значущості інноваційних секторів змінили структуру глобальних інвестиційних потоків, підсилюючи конкуренцію між державами за залучення іноземного капіталу.

Отже, можна зробити висновок, що за своєю роллю іноземні інвестиції є невід'ємним глобальним складником не лише економічної, а й історичної інтеграції за рахунок відкриття нових можливостей до розвитку внутрішньонаціональних ринків експорту та імпорту, отримання інтернаціонального досвіду та доступу до знань.

Вже з 2-ої половини ХХ століття прямі іноземні інвестиції стали одним із головних факторів включення національної економіки у світову. Це надважливо для країн з перехідною економікою, оскільки напряду впливає на імпорт прямого комерційного капіталу та розвиток малого та середнього бізнесів з наступних причин. На рис. 1.2 зображено причини позитивного впливу прямих іноземних інвестицій на економіку.

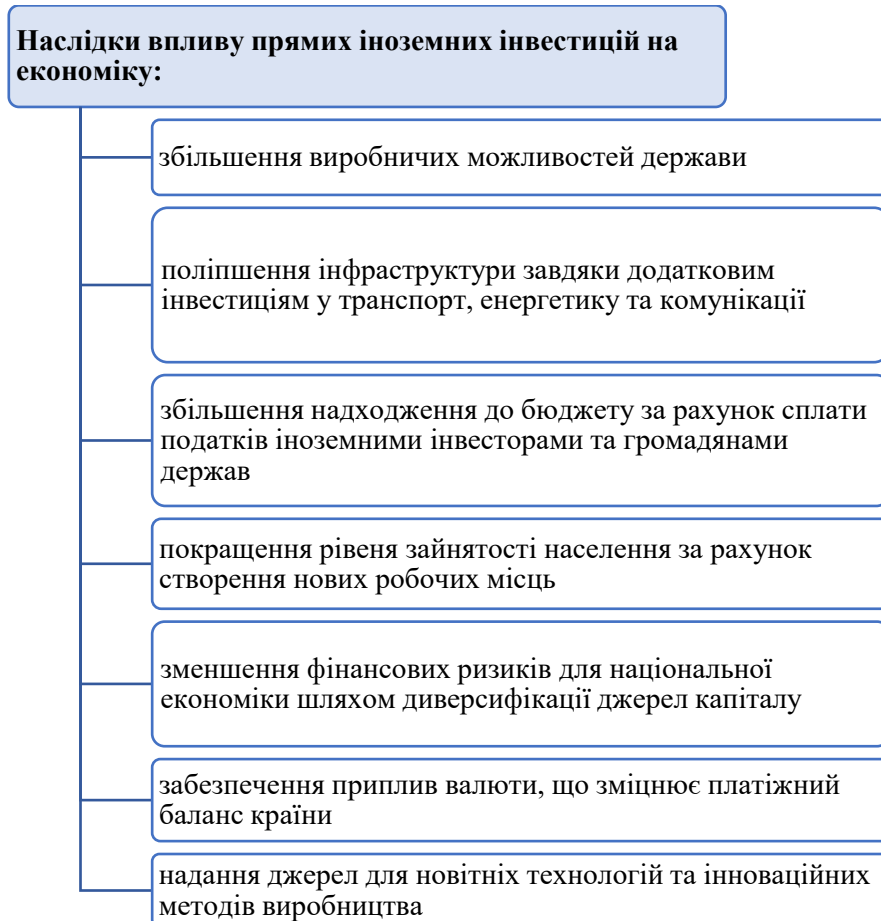

Рисунок 1.1 – Наслідки впливу прямих іноземних інвестицій на економіку
Джерело: Розроблено автором на підставі джерела [9]

Досі економістами не було здійснено однозначного висновку стосовно наявності позитивного зв'язку між прямими іноземними інвестиціями (ПІІ) та економічним зростанням. Але починаючи з останніх років ХХ сторіччя з'являється все більше факторів, що вказують на позитивну кореляцію взаємозв'язку між ПІІ та економічним піднесенням держав, у які відбувалося «вливання» коштів. Наведені вище твердження теоретично доводять цей вплив, проте для додаткової аргументації у табл. 1.2 наведено практичні кейси-підтвердження позитивних наслідків прямого іноземного інвестування для країн реципієнтів на базі відновлення їх економіки. Більш детальний вплив прямих іноземних інвестицій на економічний розвиток держав, в тому числі України проведено у Розділі 2 цієї роботи.

Таблиця 1.2 – Вплив прямих іноземних інвестицій на економіки держав

Країна	Причина зростання	Вплив на економіку
Китай	Економічна реформа (1978–теперішній час)	Зростання виробництва та технологічний прорив за рахунок відкриття економіки для іноземних інвесторів
Мексика	Вступ у НАФТА (1994)	Модернізації економіки та зростання експорту після залучення іноземного капіталу в автомобільну та електронну галузі
США	Економічний підйом (1990-2000-ті)	Реформа податкового законодавства сприяло залученню інвесторів в особливості у ІТ та фармацевтичну галузі
Індія	Лібералізація ринку (1991)	Відкриття для міжнародного капіталу стимулювало розвиток інформаційних технологій, телекомунікацій та фармацевтики
Польща	Вступ до ЄС (2004)	Масштабні інвестиції в інфраструктуру, промисловість і фінансовий сектор забезпечили стабільне зростання економіки

Джерело: Розроблено автором на основі джерел [10],[11],[12],[13],[14]

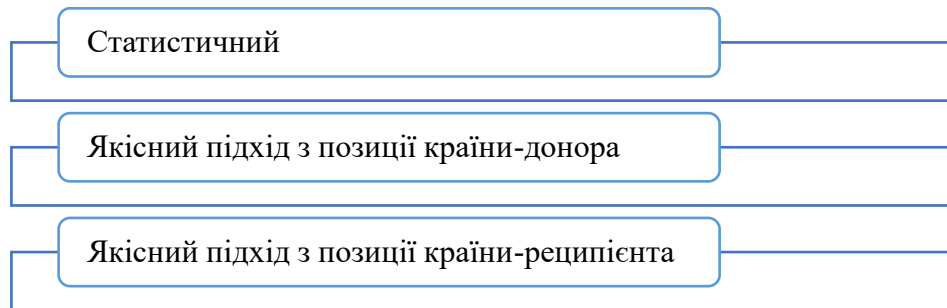
1.2. Іноземні інвестиції: класифікація, джерела та форми

З огляду на те, що прямі іноземні інвестиції є досить складним фінансовим інструментом, існує велика кількість різновидів форм та класифікацій їх розподілу. З огляду на це твердження детально нами буде розглянуто та проаналізовано основні типи прямих іноземних інвестицій. Під час структурного дослідження прямих іноземних інвестицій вкрай важливо поетапно прослідкувати класифікації, напрямку, позиції надходження коштів та їх характер.

По-перше, варто дізнатися логіку рішення залучення іноземних інвестицій. Інвестування за своєю суттю має двосторонній вплив, саме тому економістами було виявлено наступні класифікації аналізу іноземних інвестицій перед їх безпосереднім залученням рис.1.3.

Проаналізуємо рис. 1.3. Статичний метод класифікації являє собою первинний аналіз звітності компанії та її фінансового стану та дозволяє масштабно оцінити прямі іноземні інвестиції за їх обсягом

(абсолютний/відносний), джерелами походження (первинні вкладення/реінвестицій/капітал), секторальним розподілом (промисловість/сфера послуг) та динамікою. Загалом даний метод дозволяє отримати інформацію стосовно обсягів потоків прямих іноземних інвестицій та активів, що мають прямо

пропорційну залежність.

Рисунок 1.3 – Класифікація методів залучення ППІ за підходами

Джерело: Розроблено автором на основі джерел [15]

Сам процес інвестування передбачає залученість «країни-донора» та «країни-реципієнта», тому якісні підходи класифікацій є джерелами надання такої інформації як мотивів інвестора, оцінки результативності, характер використання наданих та залучених коштів, мотиву вкладення коштів.

Джерела прямих іноземних інвестицій, в свою чергу, охоплюється капіталом, наданим безпосередньо прямим іноземним інвестором або через пов'язані сторони. Загалом джерела ППІ складаються з трьох компонентів, що проілюстровані на рис. 1.4.

Акціонерний капітал	купівля прямим іноземним інвестором акцій підприємства в іншій країні, ніж його власна.
Реінвестований прибуток	Реінвестовані прибутки включають частку прямого інвестора (пропорційно до прямої участі в капіталі) у прибутках, не розподілених як дивіденди афілійованими компаніями, або у прибутках, не перерахованих прямому інвестору.
Внутрішньофірмові позики	короткострокові або довгострокові запозичення та надання коштів у позику між прямими інвесторами (материнськими підприємствами) та афілійованими підприємствами

Рисунок 1.4 – Джерела залучення прямих іноземних інвестицій

Джерело: Розроблено автором на основі джерел [15]

Додатково прямі іноземні інвестиції між собою поділяють на різноманітну кількість класифікацій, що дає можливість детально проаналізувати їх структуру. Наприклад, за своєю інституційною природою ППІ дотичні до державних, приватних, міжнародних організацій (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Класифікація прямих іноземних інвестицій

Форми ППІ за інституціональною природою		
За формою власності	За формою інвестування:	За типом інвестованих активів:
✓ державні ✓ приватні ✓ міжнародні організації ✓ недержавні організації ✓ змішані	✓ придбання частки існуючих підприємств ✓ створення спільних підприємств ✓ придбання рухомого/нерухомого майна країна-реципієнта ✓ придбання прав на користування землею ✓ угоди про спільну господарську діяльність та розподіл продукції	✓ іноземна валюта ✓ цінні папери (акції, облігації тощо) ✓ грошові вимоги та права на них ✓ майно (рухоме і нерухоме) ✓ права інтелектуальної власності ✓ права на здійснення господарської діяльності
Форми ППІ за якісними ознаками й цільовим спрямуванням		
За ступенем повернення	За величиною	За метою інвестування:
✓ інвестиції, що повертаються ✓ ризикові інвестиції ✓ безповоротні	✓ малі (до 10 тис. дол.) ✓ середні (до 100 тис. дол.) ✓ великі (більше 100 тис. дол.)	✓ досягнення фінансової мети ✓ досягнення підприємницької мети ✓ спрямовані на диверсифікацію діяльності
За метою інвестування:	За характером участі	За ступенем первинності:
✓ явні інвестиції ✓ приховані інвестиції ✓ "чорні інвестиції"	✓ прямі ✓ портфельні	✓ первинні ✓ реінвестиції ✓ дезінвестиції
Форми ППІ за характеристиками країни-реципієнта		
За режимом оподаткування	За формами державних гарантій	
✓ з загальним режимом оподаткування ✓ з обмеженим режимом оподаткування ✓ з пільговим режимом оподаткування	✓ з гарантіями від зміни законодавства ✓ з гарантіями щодо незаконних дій держслужбовців ✓ з гарантіями у разі припинення інвестиційної діяльності ✓ з гарантіями переказу прибутків, одержаних внаслідок здійснення іноземних інвестицій	

Джерело: Розроблено автором на основі джерел [16]

Важливо, що під час процесу інвестування залучаються як державні органи, так і міжнародні установи, залежачи від типу інвестицій. Також існують такі моделі залучення як приватні, що здійснюються через комерційні підприємства, а змішані інвестиції поєднують участь як державних, так і приватних інвесторів.

Розглянемо детальніше табл. 1.3, а саме форми поділу прямих іноземних інвестицій за інституціональною природою.

На нашу думку, саме інституціональний поділ є базовим та найсуттєвішим під час інвестування з причини обґрунтування ключових для розуміння механізмів залучення капіталу та його безпосереднього впливу на економіку країни-реципієнта.

Як ми бачим, інституціонально економісти виділяють три основні види ПІІ: за формою власності, формою інвестування та типом інвестованих активів.

Почнемо аналіз з підходу «за формою інвестування». Даний підхід передбачає аналіз входження іноземних інвесторів у національну економіку за певними методами. Для зручності почнемо наш аналіз з групування п'яти наведених підвидів у рис. 1.5.

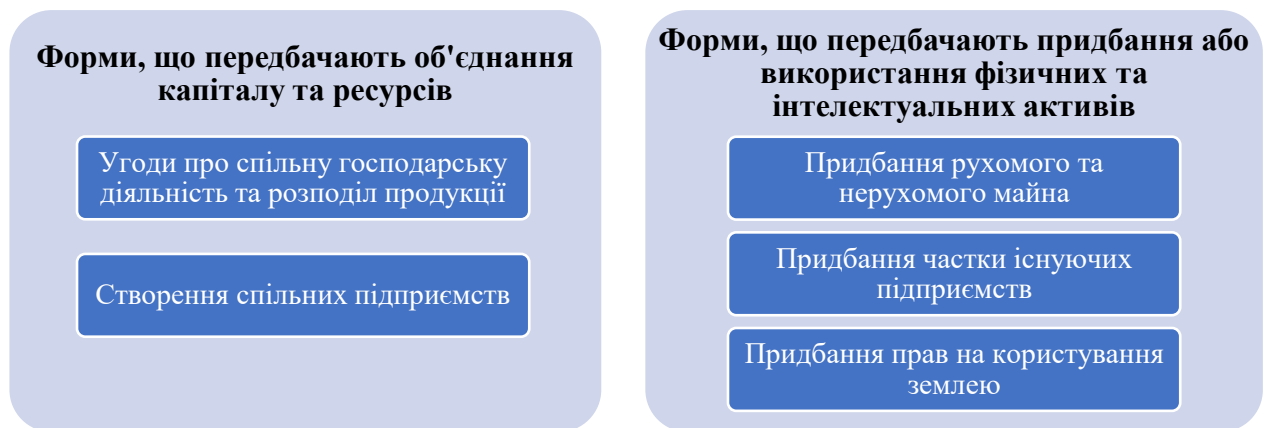

Рисунок 1.5 – Групування прямих іноземних інвестицій за формою інвестування

Джерело: Розроблено автором на основі таблиці 1.3

Виходячи з рис.1.5 було виділено 2 основні методи форм інвестування ПІІ. Розглянемо першу групу залучення «за допомогою форм, що передбачають об'єднання капіталу та ресурсів».

Перший сценарій використання даного методу полягає у реалізації бізнес-проектів за допомогою безпосереднього залучення іноземних інвесторів до співпраці з місцевими партнерами країни, яка потребує додаткового залучення капіталу.

Другий сценарій, можливий за умови створення спільного підприємства як окремої юридичної одиниці, що дозволяє зацікавленим сторонам сформувати нову організацію з власною структурою управління та розподілом прибутку.

Важливим аспектом є те, що підписання угоди про спільну господарську діяльність не передбачає створення нової юридичної особи, але вимагає тісної співпраці сторін, що дозволяє реалізувати спільні проекти без необхідності формування окремого підприємства.

З іншого боку, другим виділеним варіантом є «форми, що включають у себе операції придбання або використання фізичних та інтелектуальних активів». Різниця полягає у концептуальному тлумаченні, адже такі форми мають більш пасивний характер порівняно з об'єднанням ресурсів, оскільки інвестори отримують вже раніше існуючі активи чи права, швидше інтегруючись в ринок.

Варто зазначити, що у цьому блоці найпоширенішою формою інвестування є купівля існуючого бізнесу. Така маніпуляція активом допомагає інвестору взяти під контроль вже готовий бізнес з налагодженим процесом, що попереджає можливі ризики, які можуть виникати у процесі досягнення операційної ефективності.

Повертаючись до аналізу табл.1.3, виділімо класифікацію прямих іноземних інвестицій, засновану на типі інвестиційних активів і характері ресурсів, яка допомагає оцінити ризики та прибутковість майбутніх капіталовкладень.

Наприклад, найпопулярнішим ліквідним активом для інвестування являється іноземна валюта. Таке капіталовкладення полягає у наданні капіталу у валюті, відмінній від валюти країни-одержувача, а інвестиції в цінні папери передбачають придбання акцій, які дають право власності на бізнес.

Далі виділімо таку форму інвестування, як інвестиції у рухоме та нерухоме майно. Вони є характерними саме для виробничих компаній, оскільки допомагають розвитку інфраструктури та полегшують підприємницьку діяльність. Також варто згадати про права інтелектуальної власності, які

дозволяють інвесторам контролювати використання комерційно цінних технологій.

1.3. Вплив прямих іноземних інвестицій на сталий розвиток економіки держав

Сталий розвиток вже давно постав перед світом у ролі глобальної необхідності, яка охоплює всі можливі аспекти діяльності від економічної до соціальної.

І. Трузіна визначає сталий розвиток як безперервний процес збільшення здатності системи задовольняти постійно існуючі потреби, що виражені в одиницях потужності. Цілі сталого розвитку досягаються шляхом покращення якості планування та впровадження інновацій, що забезпечують стабільне зростання ефективності використання ресурсів і збільшення доходів без зростання темпів їх споживання [17].

Виходячи зі згаданого поняття «сталого розвитку», можна стверджувати, що концептуальне залучення прямого іноземного інвестування є основною складовою ЦСР. Фактично за допомогою ПІІ відбувається залучення капіталу, впровадження іноземних технологій, розвиток інфраструктури та рівню життя, що є безпосередніми завданнями визначеними ООН, а прямі іноземні інвестиції ключовим елементом сталого розвитку.

З цієї причини нижче буде проведено безпосередній аналіз впливу ПІІ на сталий розвиток економіки держав в тому числі на прикладі аналізу поставлених «17 цілей ЦСР».

Почнемо з того, що ще у вересні 2015 року всі 193 члени Організації Об'єднаних Націй ухвалили план досягнення спільного кращого майбутнього, з терміном виконання до 2030 року [18]. За останні роки міжнародна економіка

стикнулася з проблемою відтоку прямих іноземних інвестицій на тлі геополітичних криз, пандемії COVID-19 та економічних напружень.

У звіті World Investment Report за 2024 рік зазначається, що глобальні прямі іноземні інвестиції (ПІІ) скоротилися на 2% до 1,3 трлн доларів у 2023, а показник падіння фінансування сталого розвитку перевищує 10%, якщо виключити значні коливання в інвестиційних потоках у кількох європейських кондужітних економіках [19].

На рис.1.6. бачимо, що світовий тренд надходження ПІІ характеризується спадною тенденцією. Пропонуємо звернути увагу на те, що 2015 рік є роком введення оновленого плану стосовно ЦСР, а показники ПІІ досягали свого пікового значення за рахунок активного вливання інвестицій, проте вже у 2020 році відбувся глобальний спад інвестування до 646,9 млрд доларів, що було наслідком пандемії COVID-19, станом на 2024 рік обсяги ПІІ частково відновилися до 1,62 трлн доларів, проте світові економіки все ще намагаються вийти на рівень передпандемічних показників.

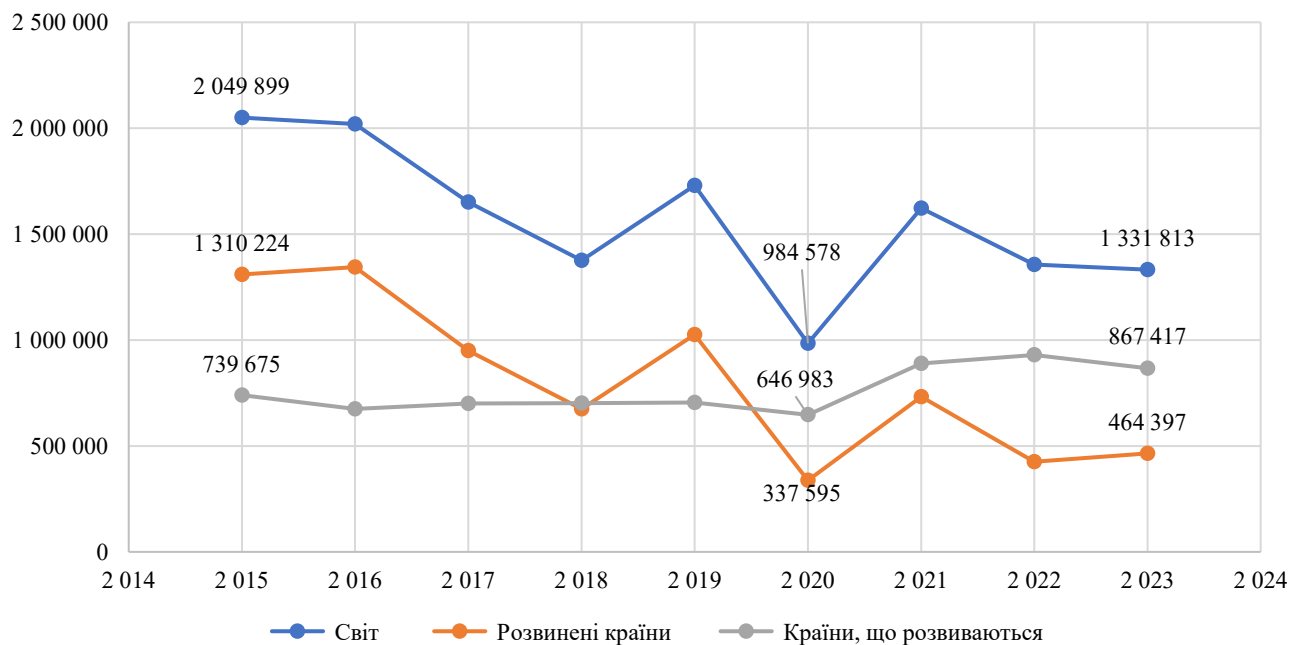

Рисунок 1.6 – Глобальні надходження ПІІ за 2015-2023 рік у розрізі світу та світових економік

Джерело: Розроблено автором на основі джерела [19]

Особливо значущим показники залучення ПІІ є для країн з економікою, що розвивається.(табл. 1.4)

Таблиця 1.4 – Кількість міжнародних проектів за секторами

Сектор	2015	2022	2023	Темпи зростання, 2015–2023 (%)	Темпи зростання, 2022–2023 (%)
Інфраструктура	730	945	1 022	40	8
Відновлювані джерела енергії	372	687	655	76	(5)
Вода, санітарія та гігієна (WASH)	32	36	30	(6)	(17)
Агропродовольчі системи	368	305	346	(6)	(13)
Охорона здоров'я та освіта	277	317	337	22	6

Джерело: Розроблено автором на основі джерела [19]

З табл. 1.4 бачимо, що криза 2020 року мала прямий та здебільшого негативний вплив на залучення ПІІ деякі сектори сталого розвитку.

Через жорсткі умови фінансування у 2023 році кількість міжнародних проектних фінансових угод, які мають вирішальне значення для фінансування інфраструктури та державних послуг скоротилася на 25%. Це призвело до скорочення інвестицій на 10% у секторах, пов'язаних із ЦСР. У цих секторах у 2023 році було зареєстровано менше проектів, що фінансуються за рахунок міжнародних джерел, ніж у 2015 році [20].

Найбільше криза вплинула на такі сектори як WASH (вода, санітарія та гігієна) та агропродовольчі системи. Дані сектори продемонстрували зменшення кількості проектів на -17% та -5%, що відповідно свідчить про низьку інвестиційну привабливість життєво важливих сфер та надання переваги залученню інвестицій у сектори інфраструктури +8%, проте зміни у інвестиційному кліматі мали вплив не лише на згадані у табл.1 сектори. Для більш точного сприйняття проаналізуємо табл. 1.5.

Табл. 1.5 додатково підтверджує твердження про залежність виконання Цілей сталого розвитку та тренду залучення прямих іноземних інвестицій, оскільки три з п'яти наведених у табл.1.5 секторів показали зменшення динаміки як у вартості так і кількості проектів. Варто зазначити, що даний аналіз зосереджений на даних світової економіки, що вказує на залежність ПІІ не лише у країнах, що розвиваються, а й для розвинутих країн.

Як наслідок, сектор відновлюваної енергетики зазнав значного зниження на 31% у вартості інвестицій та на 24% у кількості проектів, тоді як сектор транспортної інфраструктури зазнав найстрімкішого зниження на

69% протягом 2023 року, оскільки більшість цих проєктів вимагає значних капіталовкладень.

Таблиця 1.5 – Фінансування секторів, що мають відношення до цілей сталого розвитку

Сектор / Показник	2022	2023	Зміна 2022–2023 (%)
Відновлювана енергія			
Вартість	175 502	121 623	-31%
Кількість проєктів	500	378	-24%
Транспортна інфраструктура			
Вартість	28 514	8 858	-69%
Кількість проєктів	58	26	-55%
Харчування та сільське господарство			
Вартість	7 452	2 974	-60%
Кількість проєктів	22	11	-50%
Охорона здоров'я			
Вартість	1 300	1 678	29%
Кількість проєктів	5	5	0%
Освіта			
Вартість	1 167	1 360	19%
Кількість проєктів	8	8	0%

Джерело: Розроблено автором на основі джерела [19]

Падіння у секторі продуктів харчування та сільського господарства частково було спричинено невизначеністю на глобальному ринку, низькими можливостями для прибутковості, а закритті транскордонних кордонів та кризою у світовій логістиці у 2020 році.

Важливим аспектом у наведених даних є збільшення показників пов'язаних з сектором охорони здоров'я у 2023 році +29% вартості (табл.1.5) та +22% у темпі зростання (табл.1.4). Дані вказують на зміну фокусу залучення прямого іноземного інвестування та збільшення уваги до ЦСР 3 «Міцне здоров'я». Така увага пояснюється вже згаданою кризою 2020 року у зв'язку з виявленням COVID-19, що зосередило увагу держав та міжнародних інвесторів до перегляду пріоритетів і збільшення фінансування в галузі охорони здоров'я.

Таким чином зростання показників інвестицій у секторі охорони здоров'я допомогли досягти покращення глобального співробітництва в боротьбі з пандеміями, проте інші 16 цілей сталого розвитку зазнали втрат у фінансуванні, що призвело до їх стагнацій.

Останнім пунктом дослідження впливу залучення ПІІ на сталий розвиток економік держав стане огляд оцінки досягнутого прогресу ЦСР станом на 2024 рік (рис.1.7).

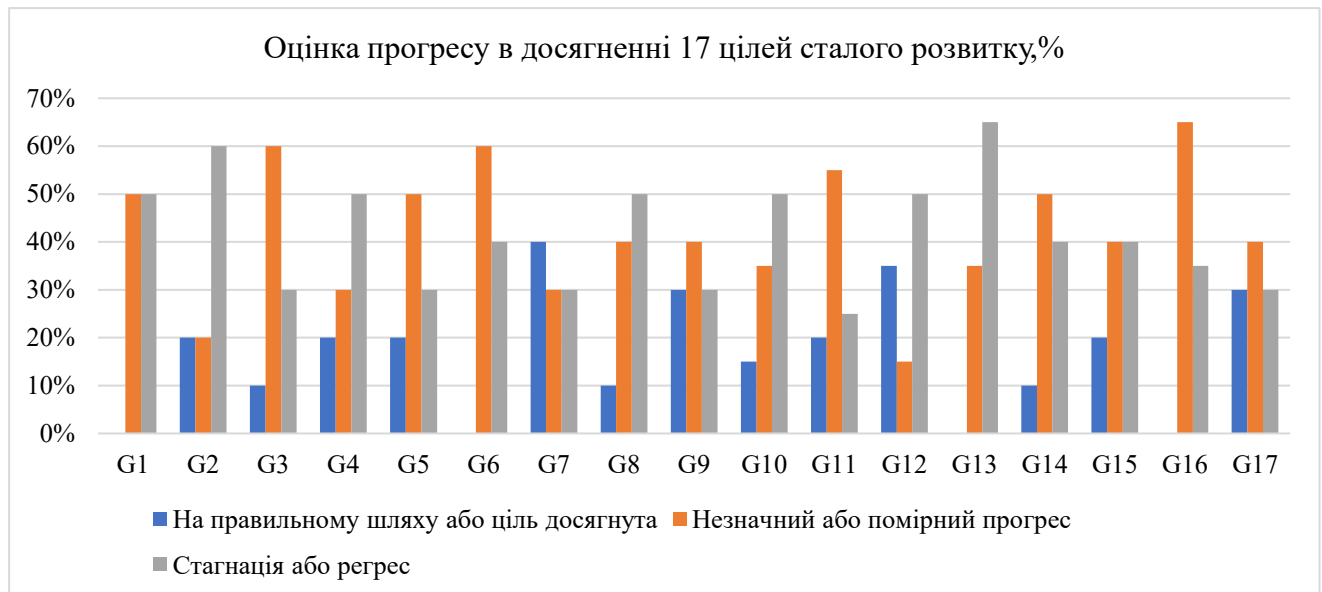

Рисунок 1.7 – Оцінка прогресу в досягненні 17 цілей на основі оцінених завдань, за цілями станом на 2024 рік

Джерело: Розроблено автором на основі джерела [21]

З огляду на рисунок 1.7 попри всесвітнє скорочення прямих іноземних інвестицій, близько 30% Цілей знаходяться на правильному шляху або вже досягнуті, проте приблизно 10 з 17 Цілей зазнали уповільнення чи регресу, а саме G1, G2, G4, G6, G8, G10, G12, G13, G14, G15.

Це свідчить, що далеко не всі поставлені Цілі сталого розвитку змогли бути виконані або перебувають на шляху завершення, більше того приблизно половина з них потребують активного інвестування.

Раніше було з'ясовано, що у зв'язку з кризовим становищем 2022 року частину потоків прямого іноземного інвестування було призупинено, або направлено на ЦСР 3. Разом з тим, як видно з рис. 1.6, спостерігається тенденція відновлення обсягів залучення.

Саме тому на рис. 1.8 буде досліджено частку надання прямих іноземних інвестицій для Цілей, що перебувають на етапі регресу/стагнації.

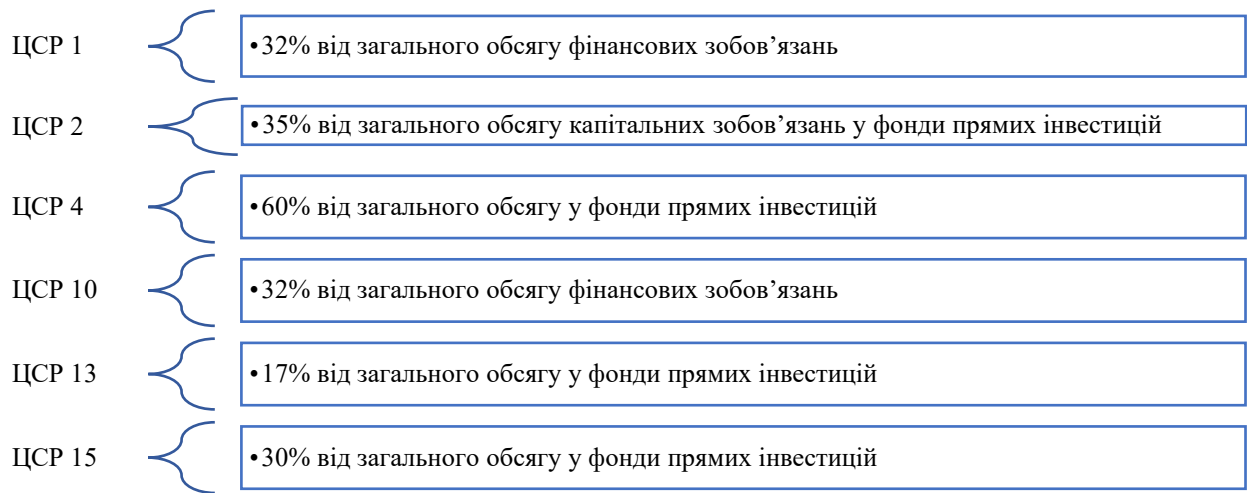

Рисунок 1.8 – Розподіл залучення інвестицій у Цілі сталого розвитку станом на 2024 рік

Джерело: Розроблено автором на основі джерела [22]

Отже, прямі іноземні інвестиції відіграють ключову роль у реалізації визначених 17 Цілей сталого розвитку. Виходячи зі свого трактування, прямі ПІІ прямопропорційно впливають на сталий розвиток держав, як у позитивному так і в негативному сенсі. Наприклад, ситуація, що склалася у 2022 році мала різко негативний вплив на глобальну тенденцію виконання ЦСР, проте навіть у таких умовах ми побачили позитивний вплив на окремі Цілі (ціль 3 «Міцне здоров'я та благополуччя»). Держави чітко усвідомлюють важливість залучення іноземного інвестування та активно залучають таке фінансування, наразі особлива увага націлена на проєкти з інвестиціями у «зелені» технології, інфраструктуру, охорону здоров'я, освіту та енергетику (рис.1.8).

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПРЯМИХ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ НА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ОПТИМІЗАЦІЇ

2.1. Оцінка інвестиційного клімату України та фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в умовах воєнного стану

У Розділі 1 було досліджено, що інвестиції є важливим чинником для мікро- та макроекономічного та загального економічного добробуту, а безпосереднім завданням кожної держави є саме залучення ПІІ, за рахунок створення привабливих умов для інвесторів.

В економічній практиці такі умови визначаються такими поняттями «інвестиційна привабливість» та «інвестиційний клімат» (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 – Поняття інвестиційної привабливості та клімату

Поняття	Визначення
Інвестиційна привабливість	Це комплексна оцінка та характеристика фінансового, економічного та правового середовища країни, яка вказує на його залучення інвестицій до певних секторів. Привабливість інвестицій обумовлена наявністю ресурсів для отримання вигоди як інвестору, так і державі, в яку надходить капітал [23]
Інвестиційний клімат	Це сукупність умов, що вимірюється з кількох показників, як контроль над корупцією, ефективність уряду, політична стабільність і відсутність насильства/тероризму, якість регулювання, верховенство права, прозорість [24]

Джерело: Розроблено автором на основі джерела [23], [24]

У ХХІ сторіччі глобалізована економіка є досить пов'язаною між собою, а приплив капіталу у формі іноземних інвестицій, як прямих так і портфельних, вже давно є сталим явищем, саме тому інвестори досить ретельно оцінюють інвестиційний клімат країни у яку планується влиття капіталу, згідно багатьох показників, окремі з них будуть наведені у табл. 2.1. Саме тому всі держави намагаються покращити своє інвестиційне середовище; Україна не є винятком.

Україна є державою з вдалим природнім розташуванням, необхідними природніми ресурсами та сприятливим кліматом, що робить її бажаною до потенційного залучення зовнішнього фінансування. До подій 2022 року основними проблемними аспектами держави були корупція, недостатня прозорість судової системи та обмежений ефективність керуючого органу.

Для кращої характеристика інвестиційної привабливості пропонуємо розглянути табл. 2.2, з показниками, які допоможуть попередньо оцінити інвестиційний стан України.

Таблиця 2.2 – Аналіз показників інвестиційної привабливості України, %

Показник	2021	2022	2023	Оцінка 2023 року
Якість регулювання	42,4	40,6	43,4	Помірна
Верховенство права	25,7	18,9	19,8	Низька
Голос і прозорість	49,8	45,9	42,6	Низька
Ефективність уряду	35,2	33,0	37,7	Низька
Політична стабільність і відсутність насильства/тероризму	12,7	6,1	10,9	Низька
Контроль над корупцією	24,3	29,2	25,9	Низька
Критерії оцінювання				
Діапазон значень, %	Рівень оцінки		Значення	
0-33	Низький		Наявні проблеми в управлінні	
34-66	Помірний		Достатній рівень управління з ознаками покращення	
67-100	Високий		Добре розвинене управління	

Джерело: Розроблено автором на основі джерела [25]

Аналіз Worldwide Governance Indicators (WGI) демонструє, що стан економічної привабливості України є переважно негативним, оскільки більшість показників зарекомендували себе на низькому рівні.

З огляду на те, що у 2022 році Україна зазнала повномасштабного вторгнення зі сторони російської федерації, падіння економічних та галузевих показників є передбачуваним. Проте, не зважаючи на складну політичну ситуацію, при співставленні показників 2021 та 2023 років можна прослідкувати помірне покращення ситуації та наміри держави посилити свої позиції на інвестиційному ринку та повернутися до довоєнних показників, наприклад 3 з 6 показників станом на 2023 рік змогли відновити приблизний рівень 2021 року (якість регулювання +1%/ ефективність +2,5%/ контроль над корупцією + 1,6%).

Наступним кроком для оцінки стану інвестиційного клімату в Україні є безпосередній аналіз залучення зовнішнього іноземного капіталу.

Для цього пропоную розглянути наведену нижче табл. 2.3, дані якої свідчить про тенденції залученості зовнішнього іноземного капіталу в Україну.

Таблиця 2.3 – Залучення інвестиційного капіталу для України, млн дол. США

Показник / Рік	2019	2020	2021	2022	2023
Обсяг інвестицій, млн дол. США	5 860	-868	6 687	190	54
Сальдо, млн дол. США	+1 405	-6 728	+7 555	-6 497	-1 936
Сальдо, у відсотках до обсягу, %	+24,0%	-775,1%	+113,0%	-3 419,5%	-3 585,0%

Джерело: Розроблено автором на основі джерела [26]

Починаючи з 2019 року, економічна криза спричинена пандемією COVID-19, значно погіршила світову тенденцію та здатність інвесторів щодо вкладання капіталу, в результаті чого інвестиційні показники для України у 2022 зазнав значного спаду до -868 млн. дол. США, попри це держава досить успішно впоралася з подоланням кризової ситуації, та вже у 2021 році змогла залучити нові ПІІ на суму до 6 687млн.дол.США.

Варто зазначити, що, незважаючи на так званий «економічний прорив» тенденція залучення інвестиційного капіталу досягла свого історичного мінімуму у 2023 році, через початок повномасштабного вторгнення РФ в Україну залучена сума ПІІ була лише 54 млн дол., що становить менше 1% від обсягів 2021 року. Особливо тривожними є показник сальдо у відсотковому співвідношенні до обсягу інвестицій, який становив –3 585,0% у 2023 році.

Отже, після аналізу показників інвестиційної привабливості для України з табл. 2.2 та залучення інвестиційного капіталу можна стверджувати, що економічна привабливість України та її інвестиційний клімат станом на 2023 рік зазнав занепаду та втратив увагу інвесторів, проте держава змогла покращити свої позиції за рахунок ефективної зовнішньої та внутрішньої політики.

Наприклад, «показник корупції» у 2023 році мав значення 37,7% (33,05%-2022 рік), а політична стабільність покращилася на + 4,8% порівняно з 2022 роком.

Одним з чинників покращення інвестиційного клімату та довіри інвесторів стало подання Україною заяви на членство ЄС, а надання статусу кандидата на членство в ЄС 23 червня 2022 разом з ефективним виконанням 7 завдань лише посилило позиції держави [27].

Про покращення інвестиційного клімату станом на 2024 рік також свідчить показники індексу інвестиційної привабливості України (рис.2.1).

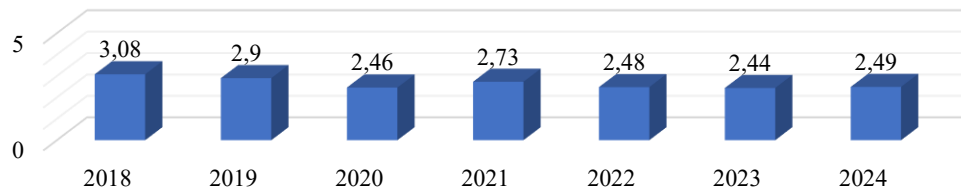

Рисунок 2.1 – Індекс показників інвестиційної привабливості України, %

Джерело: Розроблено автором на основі джерела [28]

З рис.2.1 бачимо, що інвестиційна привабливість України починає відновлюватися з вже з 2 половини 2022 року та станом на 31.12.2024 року становив 2,49% з 5% можливих. Таким чином Україна змогла повернутися до показників періоду COVID-19 та подолати кризовий період.

Позитивну динаміку підкріплюють опитування Європейської Бізнес Асоціації у співпраці з NEQSOL Holding, у якому зазначається, що кількість компаній, що планують інвестувати в Україну, зросла до 70%, що на 13% вище, ніж у попередньому 2023 році. [29]

Проте, незважаючи на позитивні зрушення, інвестиційний клімат України у 2024-2025 році залишається досить невизначеним та непередбачуваним.

З метою узагальнення інвестиційної привабливості України для потенційних іноземних інвесторів було здійснено SWOT-аналіз її сильних і слабких сторін, а також зовнішніх можливостей і загроз (табл.2.4).

Таблиця 2.4 – SWOT-аналіз інвестиційної привабливості України для іноземних інвесторів

S-сильні сторони	W-слабкі сторони
✓ інвестиційно привабливе геополітичне розташування; ✓ наявність природно ресурсів ✓ можливість виходу на міжнародні ринки ✓ активна глобалізація ринку ✓ науково-технічний потенціал ✓ адаптація національної нормативно-правової бази до стандартів ЄС ✓ конкурентоспроможність на ринках ✓ фінансування стартапів державою ✓ статус кандидата ЄС	✓ наявність воєнного конфлікту ✓ економічна нестабільність ✓ високий інфляційний рівень ✓ застрілі стандарти технологій ✓ наявність корупції ✓ наявність тіньової економіки ✓ наявність конкуренції на ринку ✓ економічна відчуженість населення ✓ низька прозорість ✓ обмеження валютних операцій
О-можливості	Т-загрози
✓ збільшення виробничих потужностей ✓ попиту на сільськогосподарські товари ✓ попит на природні ресурси та копалини ✓ нове «економічне диво» ✓ повна інтеграція до нормативно-правової бази ЄС ✓ надання інвестиційних квот ✓ прозорість економіки ✓ варіативний ринок для нових товарів та їх збуту ✓ диджиталізація державних послуг	✓ загроза ескалації конфлікту з РФ ✓ погіршення рівня корупції ✓ перехід у тіньову економіку ✓ відсутність правового захисту інвесторів ✓ високий інвестиційний ризик ✓ незахищеність права власності ✓ інфляція та можливість дефолту

Джерело: Розроблено автором на основі джерела [30]

Отже, SWOT-аналіз інвестиційної привабливості України для іноземних інвесторів показав, що держава має достатню кількість сильних сторін, які позитивно впливають на потенціал залучення нових іноземних інвестицій. З іншого боку, нами також було виявлено і слабкі сторони, що створюють ризик для привабливого інвестиційного середовища.

Розглядаючи блок «загроз», найбільше занепокоєння потенційних інвесторів викликано нестабільною політичною ситуацією та російсько-українською війною 2022 року. Проте наявність різноманітних потенційних можливостей, як надання Україні статусу кандидата члена ЄС сприяє зміцненню довіри до майбутнього держави та посилює впевненість інвесторів стосовно надання їй прямих капіталовкладень.

2.2. Аналіз прямих іноземних інвестицій в економіку України та проблеми їх залучення

Раніше нами було визначено, що прямі іноземні інвестиції є важливим чинником економічного розвитку держав та одним з критеріїв їх позиціонування у глобальній економічній системі. Враховуючи це, слід зазначити, що Україна опинилася в несприятливому становищі: у період глобальної економічної кризи, спричиненої пандемією COVID-19, країна одночасно зіштовхнулася з повномасштабною війною. Ці обставини суттєво знизили інвестиційну привабливість України, посиливши ризики для іноземних інвесторів та ускладнивши процес залучення зовнішнього капіталу. Проте, для більш якісної оцінки залучення та впливу ПІІ в Україну у цьому розділі буде проаналізовано основні показники залучення іноземного капіталу, зокрема у розрізі загального чистого припливу прямих іноземних інвестицій, а також рівень чистого відтоку інвестицій.

По-перше, розглянемо чистий приплив прямих іноземних інвестицій в Україну на рис.2.2.

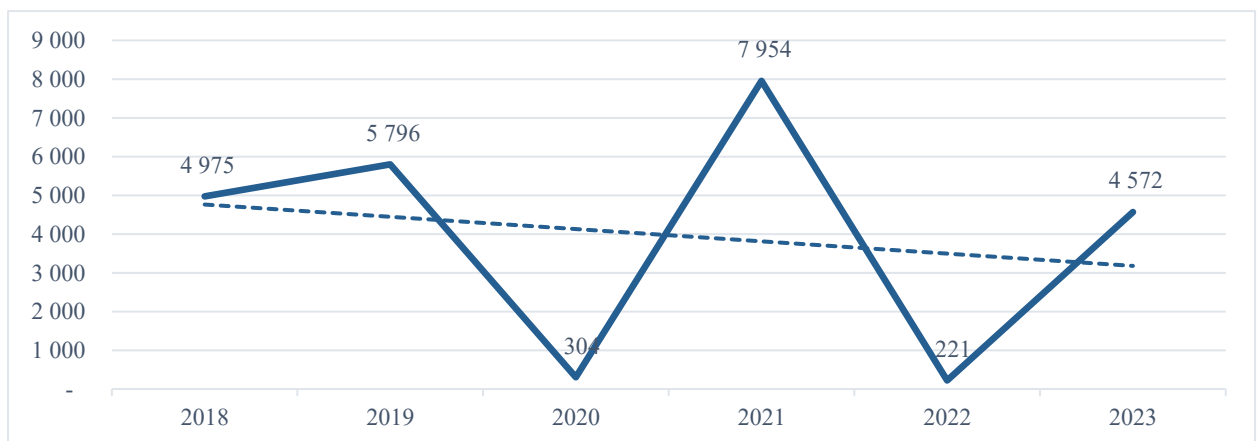

Рисунок 2.2 – Чистий приплив ПІІ в Україну за 2018-2023 роки, млн дол. США

Джерело: Розроблено автором на основі джерела [31]

Чистий приплив прямих іноземних інвестицій має важливе значення для економіки України, оскільки допомагає відобразити фактичний обсяг залучених

коштів, які держава може спрямувати на стимулювання економічного розвитку, з урахуванням обсягів виведення або повернення капіталу.

З рис. 2.2, робиться висновок, що в останні роки динаміка інвестування є досить нестабільною, а тренд вказує на скорочення інвестиційного капіталу. Істотне зниження надходження ПІІ спостерігається у 2020 та 2022 роках (304 млн. дол.США та 221 млн. дол. США відповідно).

Падіння інвестованого капіталу у 2020 році на -95% пояснюється глобальною кризовою ситуацією у зв'язку з COVID-19, що значно ускладнила ведення бізнесу, обмежила міжнародні переміщення капіталу та уповільнила реалізацію інвестиційних проєктів в Україні. Проте вже у 2021 році Україна змогла покращити свій стан до 7 954 млн дол. США, що перевищило показники 2019 року на +37%, що свідчить про поступове відновлення впевненості інвесторів до держави. На жаль, вже у 2022 році здатність України підтримувати позитивну тенденцію залучення інвестиційного капіталу обмежилися початком воєнного вторгнення з боку РФ, а відсоток ПІІ за цей період становив -49%, що стало найгіршим показником залучення за останні роки із значенням у 221 млн. дол. США.

Не зважаючи на складну політичну та економічну ситуацію, Україна успішно пододала ці кризові роки, оскільки вже у 2023 році спостерігається значне зростання ПІІ до 4 572 млн дол. США. Це стало можливим завдяки зусиллям Міністерства економіки, що працювало у напрямках доступу до фінансування інвестиційних проєктів, страхування воєнно-політичних ризиків, а також механізми підтримки та державного стимулювання інвестицій [32].

Порівняємо показники інвестиційної діяльності України у 2023-2024 роках у розрізі географічної структури (табл. 2.5) (рис. 2.3)

Таблиця 2.5 – Прямі іноземні інвестиції в Україну за країнами [33]

Країна	ППІ 2023 (млн \$)	ППІ 2024 (млн \$)
Швеція	26,5	80,3
США	359,8	93,2
Люксембург	284,5	89,4
Австрія	278,7	150,7
Франція	266,1	151,1
Польща	191	172,5
Саудівська Аравія	-4,7	171,1
Швейцарія	28,6	328,4
Нідерланди	1 117,60	665
Кіпр	1 130,00	1 034,40
Інші країни	631,4	330,9

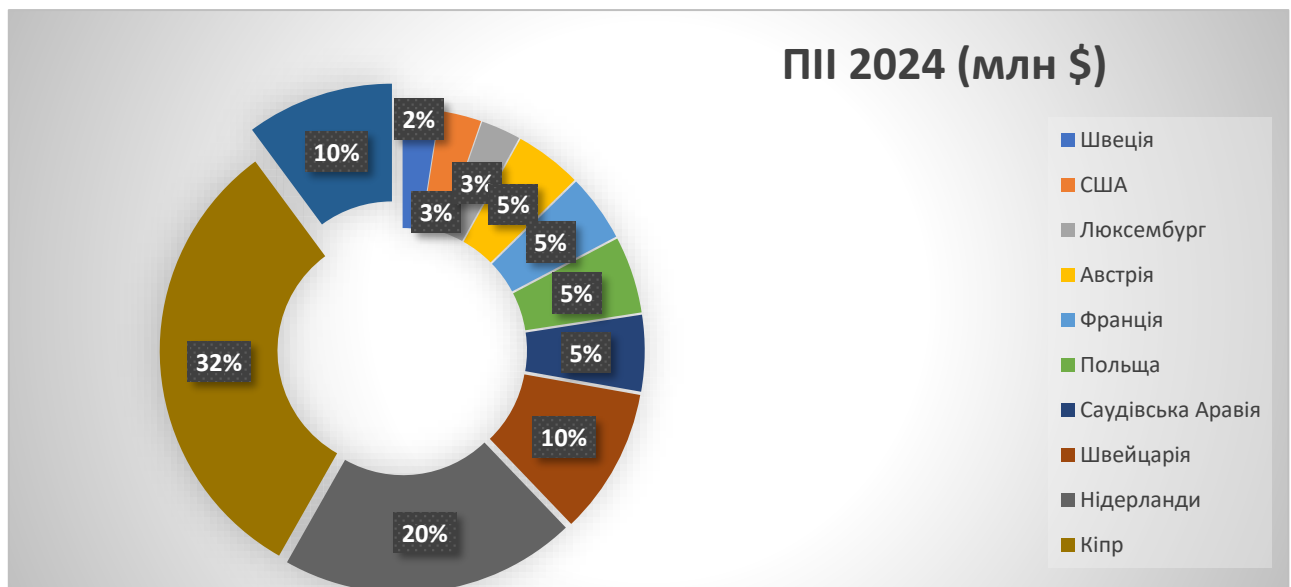

Рисунок 2.3 – Частка країн, що надали ППІ Україні у 2024 році, %.

Джерело: Розроблено автором на основі табл.2.4

Згідно з наведеними даними можна побачити, що структура залучення ППІ 2024 року зазнала певних змін у порівнянні з 2023 роком. Перш за все відбулося загальне зменшення держав, що надали прямі іноземні інвестиції Україні: у 2024 році їх кількість складає 43 країни, що на 8 менше ніж у 2023 році (51 країна), за рахунок цієї зміни відбувся зменшення залучених коштів на -36% (4 449,3 млн.дол. у 2023 році проти 3 267,4 млн.дол. у 2024).

Це пов'язано з послабленням валютних обмежень, що дозволило інвесторам активніше виводити прибутки за кордон, додатково на результати мало вплив

зниження інвестиційної активності внаслідок триваючої невизначеності, пов'язаної з воєнним станом в країні [34].

Розглянемо структуру залучення 2024 року (рис. 2.3): попри загальну тенденцію до зменшення ПІІ у деяких країнах, лідерами за обсягами інвестицій у 2024 році залишаються Кіпр (1 034,4 млн дол.) та Нідерланди (665,0 млн дол.), які разом формують понад половину загального обсягу ПІІ. Візуально це підтверджується рис.2.3, де Кіпр займає 32%, Нідерланди 20%, а Швейцарія та США по 10%.

Далі проаналізуємо дані, наведені в табл. 2.5. Насамперед варто відзначити зміну динаміки інвестованого капіталу з боку Саудівської Аравії: показники залучення ПІІ зросли з від'ємних -4,7 млн дол. у 2023 році до позитивних +171,1 млн дол. у 2024 році.

Однією з причин залучення нових інвестицій з боку Саудівської Аравії в Україну стали результати ефективної дипломатичної співпраці між державами. Зокрема, під час зустрічі української делегації 16 лютого 2024 року Саудівська Аравія виявила значний інтерес до інфраструктурних проєктів, енергетики, інновацій та агробізнесу.

Також пропонуємо розглянути зміни статистичних показників Швейцарії. Згідно табл. 2.5, обсяг залучених ПІІ з цієї держави на користь України зріс із 28,6 млн дол. у 2023 році до 328,4 млн дол. у 2024-му, що свідчить про зростання більш ніж у десять разів. Така позитивна динаміка також є результатом активних дипломатичних зусиль України. Наприклад, під час Всесвітнього економічного форуму в Давосі представники швейцарських компаній та бізнес-асоціацій висловили готовність інвестувати в техніко-економічні інвестиційні проєкти в Україні

Разом з тим, деякі держави, які раніше стабільно надавали інвестиційну підтримку Україні, скоротили свої обсяги капіталовкладень.

Наприклад станом на 2024 рік США зменшили рівень наданих інвестицій з 359,8 млн дол. США до 93,2 млн дол. США (-74%), а Люксембург з 284,5 млн дол. США до 89,4 млн дол. США (-68,6%).

Окрім вищезгаданих держав-інвесторів, значне падіння ПІІ також спостерігається у Нідерландах (-40,5%) та Франції (-43,2%).

Такий відтік інвестицій в основному пов'язаний з пов'язаний зі зміною інвестиційних стратегій провідних країн.

Наприклад, США зосередили свою увагу на внутрішніх питаннях та стратегічних глобальних напрямках, зокрема на ринках Азії та Західної Європи, голландські компанії переорієнтувалися на менш ризиковані ринки, а Франція зосередилася на збереженні вже наявних активів в Україні, обмеживши нові капіталовкладення.

Наступним кроком проаналізуємо галузеву структуру надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну порівнюючи 2024 рік та довоєнні показники 2019 року, додатково розглянувши як війна вплинула на пряме іноземне інвестування в державу інформацію за допомогою рис.2.4.

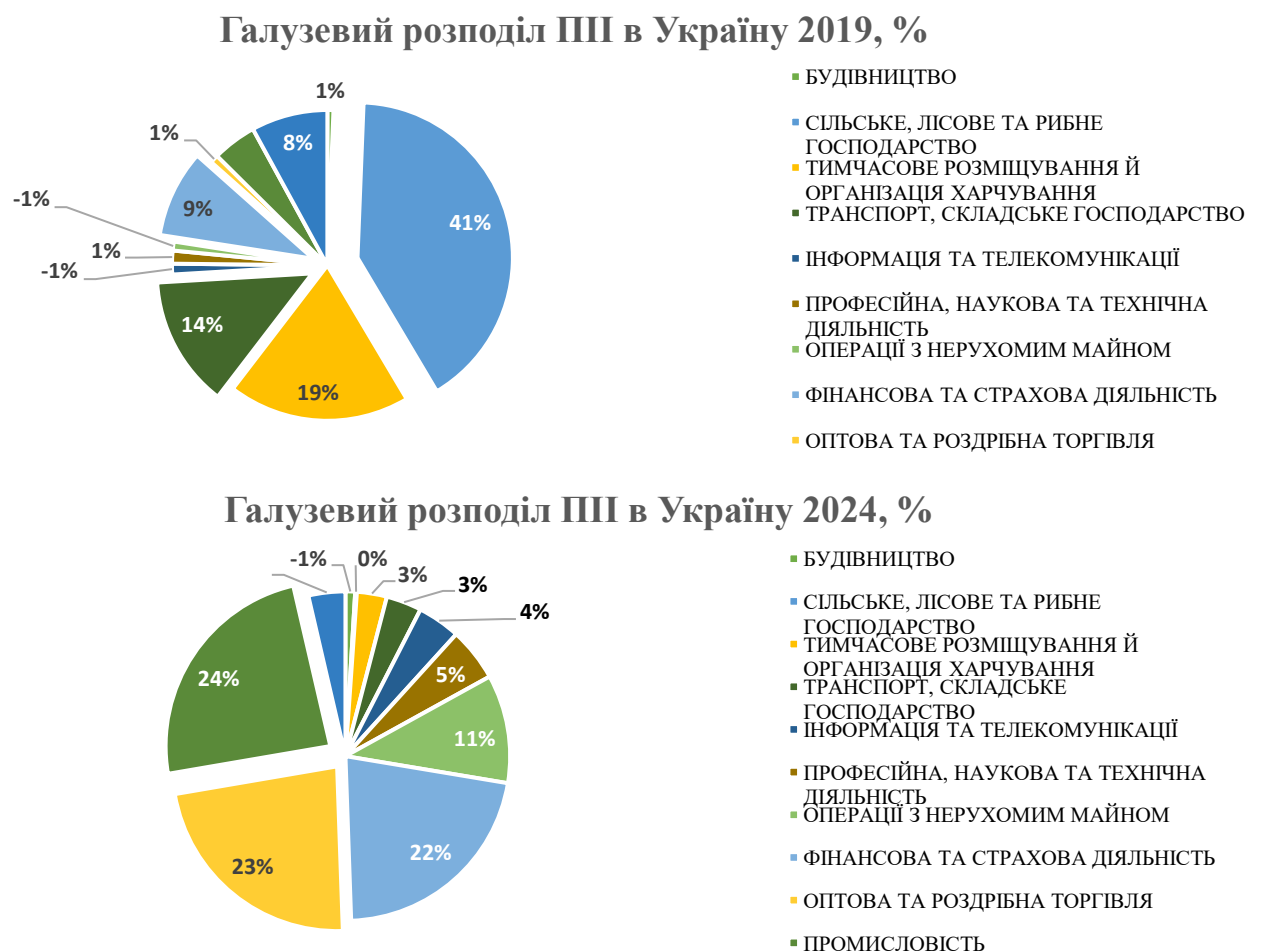

Рисунок 2.4 – Галузевий розподіл ПІІ в Україну 2019 та 2024 рр., %

Джерело: Розроблено автором на основі джерела.[33]

Рис. 2.4 надає нам інформацію стосовно галузевого розподілу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) за секторами економіки України між 2019 роком (період перед початком повномасштабної війни та пандемії COVID-19) та 2024 роком (актуальний стан економіки).

Перше, що ми помічаємо з рис. 2.4, це значну зміну таких галузей, як «сільське, лісове та рибне господарство», де частка зменшилася з 41% у 2019 році до 22% у 2024 році.

З огляду на те, що Україна є аграрною державою, зазначені галузі є одними з головних для розвитку її економіки. Саме тому вони зазнали найбільших змін через зниження інвестицій в агросферу, що пов'язано з втратою контролю над частиною сільськогосподарських угідь, руйнуванням інфраструктури, логістичними обмеженнями, а також загальними ризиками, пов'язаними з війною.

Фінансовий та страховий сектори також зазнали зменшення частки залучених інвестицій у 2024 році в загальному обсязі розподілу. Якщо у 2019 році фінансова та страхова діяльність залучала 14% усіх інвестицій, то вже у 2024 році цей показник скоротився до лише 4%. Основними причинами такого скорочення можна вважати поєднання кількох негативних факторів:

З одного боку, Національний банк України зберіг низку валютних обмежень, які вплинули на репатріацію дивідендів та транскордонні перекази, що традиційно важливо для інвесторів у фінансову сферу, з іншого боку, високі ризики, пов'язані з війною, зробили банківську систему менш привабливою для іноземного капіталу.

Проте, незважаючи на спад інвестиційної активності у фінансовому та страховому секторі, Україна працює над розширенням інфраструктури страхування від воєнних ризиків та новими інструментами залучення інвестицій, більше того Швейцарія зазначила, що працює над питанням запуску ринку перестрахування, із залученням їхнього ЕКА і приватних компаній. [35]

Натомість, у 2024 році зросла частка таких галузей, як професійна, наукова та технічна діяльність, а також інформація та телекомунікації, так як Україна

активно інтегрується у світовий цифровий простір, що створює сприятливі умови для інвестицій у цифрову економіку та сферу інтелектуальної праці.

Також позитивну динаміку продемонстрував сектор будівництва, частка якого у загальному обсязі ПП зросла порівняно з 2019 роком. Це спричинено активною відбудовою зруйнованої інфраструктури, реалізацією програм реконструкції житлового фонду, транспортних артерій та об'єктів соціального призначення.

2.3 Визначення пріоритетних напрямків інвестування

Сучасні реалії української політико-економічної ситуації мали значний вплив як на залучення прямих інвестицій так і на їх секторальний перерозподіл. Раніше у розділі 2.2 було доведено, що російська агресія проти України та ситуація з пандемією COVID-19 змінили звичну довоєнну структуру інвестування 2019 року, тому у цьому підрозділі буде визначено пріоритетні напрямки для інвестування, що найбільше потребують ПП, беручи до уваги актуально економічну та політичну ситуацію.

Таблиця 2.5 – Галузевий розподіл ПП в Україну 2023-2024

Галузь	ПП 2024 (млн \$)	ПП 2023 (млн \$)	Зміна , %
Промисловість	819,3	688,7	19%
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів	778,0	1573,3	-51%
Переробна промисловість	767,0	622,8	23%
Фінансова та страхова діяльність	742,5	761,6	-3%
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	387,7	538,9	-28%
Операції з нерухомим майном	362,6	214,5	69%
Виробництво гумових і пластмасових виробів, іншої неметалевої мінеральної продукції	203,9	235,9	-14%
Виготовлення виробів з деревини, виробництво паперу та поліграфічна діяльність	185,0	94,9	95%
Професійна, наукова та технічна діяльність	178,1	180,3	-1%
Інформація та телекомунікації	143,3	607,3	-76%
Машинобудування, крім ремонту і монтажу машин і устаткування	125,9	127,8	-1%

Джерело: Розроблено автором на основі джерела.[33]

Згідно продемонстрованих у табл.2.5 даних, стосовно галузевого розподілу іноземного інвестування в Україну, робиться наступний висновок:

Станом на 2024 рік найбільш привабливими та пріоритетними галузями для української економіки стали промисловість (819,3 млн дол. США, або 17% загального обсягу ПП), оптова та роздрібна торгівля, включаючи ремонт автотранспортних засобів (778,0 млн дол. США, або 16%), переробна промисловість (767,0 млн дол. США, або 16%) та фінансова і страхова діяльність (742,5 млн дол. США, або 15%). Привабливість цих галузей зумовлена потенціалом відновлення, наявністю інфраструктури, високим рівнем внутрішнього попиту та інтересом з боку іноземних партнерів, зокрема в контексті післявоєнної відбудови України

Серед інших напрямів значне зростання було зафіксовано у сфері виготовлення виробів з деревини, паперу та поліграфічної діяльності на 95% порівняно з 2023 роком, що свідчить про активізацію інвестицій у виробничу переробку, на мою думку, такий ріст є наслідком вимог Європейського Союзу про покращення циркулярної економіки, тобто сталий, безпечний і ресурсозберігаючий розвиток країни.

Окрім вже розглянутих галузей, у зв'язку з асиміляцією української економіки, у найближчий час найбільші перспективи до інвестування мають військовий сектор, military-tech, будівництво, сільське господарство, страхування та видобувну промисловість.

Передусім доцільно розглянути напрями військового озброєння та military-tech. В умовах війни ці галузі набувають критичного значення, оскільки інвестиції в оборонну сферу сприяють не лише зміцненню національної безпеки, але й розвитку високотехнологічного виробництва.

Таким чином за 2024 рік Український оборонно-промисловий комплекс (ОПК) отримав значну міжнародну підтримку у вигляді інвестицій на суму понад 1,5 млрд дол. США від 9 країн ЄС, завдяки чому Україна значно посилила свої можливості для модернізації, розвитку технологій і зміцнення обороноздатності [36].

Станом на 2024 рік Україна спромоглася розвинути галузь defense tech, яка дедалі більше привертає увагу світу та вже претендує на статус глобального центру оборонних інновацій. Прогрес 2024 року є очевидним, оскільки обсяг залучених інвестицій у цю сферу зріс у чотири рази порівняно з 2023 роком. Такий результат став можливим завдяки активній та системній співпраці держави з більш ніж 170 інвесторами з понад 30 країн світу. Наприклад, стартап Swarmer зміг залучити 2,7 млн дол від іноземних інвесторів, ця угода вважається однією з найбільших з початку повномасштабного вторгнення [37].

Наступним пропонуємо проаналізувати галузь будівництва. Багато експертів прогнозують активний розвиток сфери будівництва та інфраструктури після закінчення збройного конфлікту, це буде пов'язано з нагальною необхідністю відновлення держави.

Загалом у 2024 році галузь будівництва посіла 2 місце за обсягом іноземного інвестування із показником 202 млн. дол. США в Україні.

Відомо, що міжнародні інвестори вже готові вкласти 500 млн дол. США у будівельну галузь України. Наприклад, ірландська компанія-власник трьох цементних заводів в Україні CEMARK з початку повномасштабного вторгнення інвестувала в Україну 80 млн. дол. США, та підписала угоду з ЄБРР щодо спільного придбання активів італійської Buzzi в Україні на суму 100 млн.дол. США, а компанія Kingspan планує інвестувати 300 млн. дол.США у проєкт «Сірша» для створення виробничого корпусу на заході України до 2026 року [38].

Додатково іноземні держави-інвестори зацікавлені у цивільних секторах української економіки, наприклад, угорський OTP Bank Plc. має намір приватизувати державний "Сенс банку".

Вийти на український ринок планує і французький холдинг NJJ Capital, який займається придбанням мобільного оператора lifecell [39].

Сектор страхування від воєнних ризиків також є досить перспективним, оскільки станом на 2024 Україна очікує активну співпрацю з Швейцарією. Представниками української делегації зазначено, що швейцарська сторона наразі

працює над питанням запуску ринку перестрахування, із залученням їхнього ЕКА і приватних компаній [35].

Пріоритетні напрямки іноземного інвестування у розрізі українських міст та областей наведено на рис.2.5

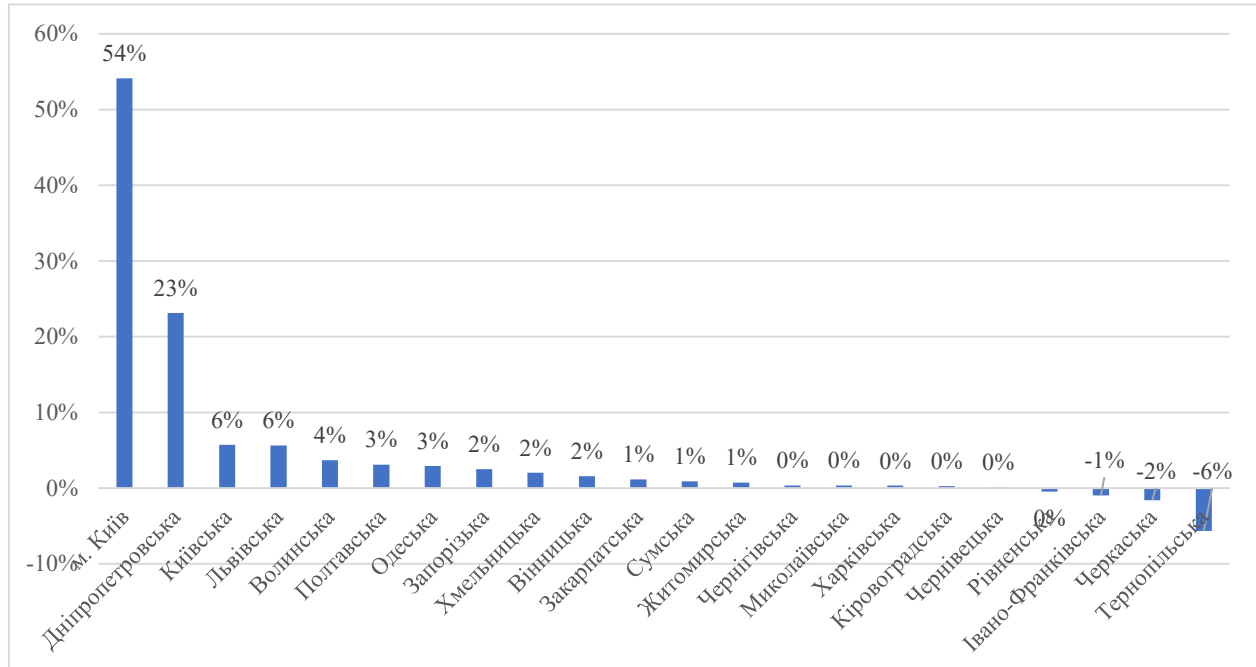

Рисунок 2.5 - Географічний розподіл ПІІ в Україну 2024 рік,%

Джерело: Розроблено автором на основі джерела.[33]

Згідно з рис. 2.5. географія іноземного інвестування в Україні залишається нерівномірною, основна концентрація зосереджена в столиці та кількох промислових і прикордонних регіонах. Основним напрямками, в які надходили ПІІ у 2024 році були м. Київ, який залучив 2080,6 млн дол. США (54% від загального обсягу, дніпропетровська область із залученням 889,7 млн дол. США (23%). Такий розподіл пояснюється концентрація капіталу в столиці та її діловою активністю та інтересом іноземних інвесторів на розвиток промисловий сектор, виробництва та машинобудування.

Зокрема, Львівська область приваблює інвесторів завдяки своєму географічному розташуванню поблизу ЄС, активному розвитку ІТ-сектору та туристичної інфраструктури, а Одеська є логістичним хабом з морським портом, що позитивно впливає на інвестиційну активність. Три області як Івано-

Франківська, Черкаська та Тернопільська показали від'ємні показники, а саме - 1%, -2% та -6% відповідно, хоча вони не є критичними.

З огляду на вищепроведений аналіз перспективними регіонами для інвестування та розвитку є Західний, Донецько-Придніпровський та Південний регіони України.

Львівська, Івано-Франківська, Закарпатська, Тернопільська та Волинська області допоможуть розвинути економіку України створюючи нові виробництва завдяки використанню таких місцевих природних ресурсів, як сірки, калію, вугілля, нафти та газу.

Також після закінчення війни варто розглянути Донецько-Придніпровський регіон, який зазнав найбільших руйнувань, проте має найбільш потенціал з огляду на наявність шахт, металургійних і хімічних підприємств.

У Південному регіоні (Одеська, Миколаївська, Херсонська області) інвестиційна привабливість зосереджена навколо морської логістики, тому найбільш вигідним є проведення реконструкції та технічного переоснащення портового господарства, розвиток виробництва обладнання для харчової та консервної промисловості, а також розширення інфраструктури курортно-туристичного комплексу [40].

2.4. Перспективи залучення прямих іноземних інвестицій та їх вплив на розвиток української економіки та її конкурентоспроможності

Раніше нами було розглянуто інвестиційний клімат та пріоритетні напрямки інвестування прямих іноземних інвестицій в Україну, тому наступним етапом дослідження необхідно оцінити саме перспективи залучення ПІІ та їх вплив на конкурентоспроможність України.

У 2024 році показник «Індексу інвестиційної привабливості України» становив 2,49 з 5 можливих, що на 0,5 більше за показник 2023 року, що

неодмінно мало позитивний вплив на привабливість держави та її конкурентоспроможність. Цей показник має значний вплив на економічну довіру інвесторів та підприємці, таким чином за даними аналітиків, в Україні продовжують працювати іноземні компанії, які інвестують у вітчизняну економіку. У порівнянні з 2023 роком, за 2024 рік кількість компаній, що вже присутні на українському ринку, зросла з 57 до 70 відсотків відповідно [41].

Загалом, навіть в умовах війни, Україна змогла досягти успіху стосовно своїх економічних перспектив у залученні ПІІ, в основному, це стало можливим завдяки активному впровадженню реформ у різних сферах, інтеграції до європейського ринку та зміцненню ключових секторів економіки, що було розглянуто у пункті 2.1. Наприклад, за результатами опитування проведеного Європейською Бізнес Асоціацією спільно з DHL Express в Україні, інтегральна оцінка інвестиційного клімату також зросла-до 3,24 бали з 5 можливих, що значно перевищує результат 2022 року (3,17 бали) [41].

Варто зазначити, що за період війни Україна спромоглася відновити свій міжнародний імідж, як результат, на початок 2025 року було зафіксовано, що 75% компаній з іноземним інвестуванням працюють на повну потужність, активно залучаючи нове інвестування, тоді як лише 1% повністю припинили роботу, а кількість керівників, які позитивно оцінюють умови свого бізнесу, зросла з 27% до 40%, і лише 14% -як негативний.

Покращити перспективи залучення іноземного капіталу у довгострокових перспективах також допомогло надання Україні статусу кандидата Євросоюзу, скасування квот та мита на експорт українських товарів, приєднання до європейської об'єднаної енергосистеми та транспортний безвізовий режим з ЄС.

Такі фактори не тільки сприяють залучення прямих іноземних інвестицій, а виводять Україну на європейський ринок, що сприятиме зміцненню її конкурентних позицій на міжнародних ринках.

За прогнозами аналітиків Dragon Capital, після завершення війни в Україні об'єм західних інвестицій в українську економіку значно зросте, очікувано, що

значні інвестиції будуть спрямовані на відновлення критичної інфраструктури, житла та логістику [42].

Низка держав, вже долучилися до інвестування, наприклад ірландський виробник будматеріалів CRH вже надав 80 млн. дол., до того ж ще у 2023 році CRH підписала мандатний лист з ЄБРР щодо спільного придбання активів італійської Buzzi в Україні. Цю угоду, яку оцінюють у \$100 млн, наразі розглядає Антимонопольний комітет України. Якщо розглядати сектор логістики, то за даними аналітиків 67% транспортних компаній планують інвестувати у розвиток бізнесу у 2025 році.

Окрім іноземних інвесторів, у відновленні української економіки зацікавлений Європейський Союз, який створив програму Ukraine Investment Framework (UIF) бюджет якої 9,3 млрд. євро, а вже на початку 2024 року було оголошено перший конкурс на 1,6 млрд.євро, з яких 1,4 мільярда євро у вигляді кредитних гарантій та ще 200 мільйонів євро - гранти та технічна допомога

Даний конкурс спрямований на підтримку підприємств, що працюють у постраждалих регіонах, оскільки Україні необхідно не лише стабілізувати економіку, а й створити умови для її сталого зростання, в тому числі за рахунок розвитку малого та середнього бізнесу, що у майбутньому матиме позитивний вплив на фактор конкурентоспроможності держави [43].

Проте зараз, одним із найперспективніших для інвестування є саме аграрний напрямок, оскільки, незважаючи на фактор війни, Україна залишається найбільшим власником чорноземів у світі, тому інвестиції в цей актив будуть збільшуватися.

11 грудня 2024 року була проведена конференція «Ведення агробізнесу в Україні», пріоритет якої був направлений на пошук нових інвесторів у 2025 році, що допоможуть Україні стати більш конкурентоспроможною на світовому ринку АПК. Як наслідок Міжнародна Фінансова Корпорація (IFC), що є підрозділом Групи Світового банку у партнерстві з Міністерством фінансів Чеської Республіки, прийшли до рішення створити проєкт «Підвищення стійкості агробізнесу» [44].

Окрім «традиційних» секторів економіки України варто звернути і на ІТ-сектор України, адже вже у 2024 році загальний обсяг інвестицій в український техсектор налічує 462 млн дол. США, що на 120% вище ніж у 2023 (209 млн.дол. США). У звіті DealBook of Ukraine зазначається, що лєвова частина інвестицій була зосереджена на оборонному miltech секторі, який на даний момент, можна вважати найперспективнішим беручи до уваги воєнну ситуацію в країні. Таким чином в оборонні технології було вкладено 59 млн. дол. США у вигляді грантів та прямих інвестицій, завдяки новим стартапам та венчурним фондам, орієнтованим на miltech, а наймасштабнішою угодою станом на 2024 рік було інвестування в CRM-платформу Creatio на суму 200 млн. дол. США, після нього йде фінтех-стартап Carmoola, що залучив 19,2 млн. дол. США.

З огляду на те, що світ активно впроваджує програми штучного інтелекту, ця галузь у майбутньому обіцяє бути однією з передових, тож наразі держава активно сприяє її розвитку, наприклад розробник системи штучного інтелекту для захисту від інформаційних загроз Osavul, сервіс управління дронами Swarmer та розробник навігаційних систем для дронів Bavovna.AI залучили по 3 та 2,7 млн. дол. США відповідно.

У перспективі залучення інвестицій у цифровий сектор обіцяє досягти показника на суму до 100 млн дол у 2025 році тільки для компанії Bavovna.AI [45].

2.5. Шляхи підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки України

На сьогодні рівень інвестиційної привабливості України залишається суперечливим та нестабільним. Незважаючи на підвищення Індексу інвестиційної привабливості у 2024 році на 0,5 умовних одиниць порівняно з

2023 роком, іноземні інвестори продовжують висловлювати певні побоювання щодо доцільності надання прямих іноземних інвестицій в українську економіку.

Дане побоювання зумовлене не лише зовнішньополітичними ризиками, пов'язаними з воєнною агресією, загалом, це пов'язано з системною недовірою до уряду, високим рівнем корупції, неефективністю та політизацією судової системи, а також сповільненим процесом у впровадженні реформ.

Саме відсутність чітких гарантій захисту прав інвесторів, непрозорість регуляторного середовища та слабка інституційна спроможність органів державної влади виступають основними стримуючими факторами для залучення довгострокового іноземного капіталу.

З огляду на те, що іноземні інвестори розглядаються як стратегічні партнери України у відновленні та модернізації економіки у післявоєнний період, держава зобов'язана вжити комплексних заходів для підвищення інвестиційної привабливості.

У цьому розділі буде розглянуто доцільні шляхи поліпшення інвестиційного клімату України за допомогою раніше наведеної у розділі 2.1 табл. 2.2 «Аналіз показників інвестиційної привабливості для України, %» та табл. 2.6, у якій описано основні проблеми української економіки та шляхи їх вирішення для покращення інвестиційної привабливості України.

Таблиця 2.6 Проблемні аспекти економіки України та шляхи їх вирішення

Проблемний аспект	Опис проблеми	Шляхи вирішення
Високе податкове навантаження	Ставки основних податків перевищують аналогічні показники в країнах Європи.	1. Зниження фіскального навантаження; 2. Забезпечення податкової стабільності; 3. Удосконалення адміністрування податків;
Корупція та непрозорість рішень	Корупція на всіх рівнях влади з відсутністю прозорості ухвалення управлінських рішень.	1. Зменшення рівня корупції; 2. Цифровізація управлінських процесів
Недостатній захист прав інвесторів	Ризики недотримання прав власності та контрактних зобов'язань.	1. Реформа інвестиційного законодавства; 2. Створення ефективних механізмів захисту інвесторів;
Військові ризики та територіальна нестабільність	високі політичні ризики для капіталовкладень у зв'язку з воєнними діями та окупація територій	1. Страхування ризиків інвестування; 2. Державні та міжнародні гарантії; 3. Стимулювання інвесторів у безпечних регіонах
Слабка судова система	Недовіра до судів з боку бізнесу та підозри в політичній заангажованості рішень	1. Незалежність судової влади; 2. Підвищення авторитету та підзвітності суддів
Макроекономічна нестабільність	Високий рівень інфляції, значні економічні коливання	1. Стабілізація макроекономічної політики; 2. Стимулювання інфляції

Джерело: Розроблено автором на основі джерела.[46]

Отже, необхідними шляхами для підвищення рівня інвестиційної привабливості економіки України, насамперед, є оптимізація податкового навантаження, що передбачає не лише зниження окремих податкових ставок, але й забезпечення стабільності податкової політики в цілому.

Оскільки у 2023 році за індикатором «Контроль над корупцією» Україна отримала оцінку 25,9 (низька) особливої уваги потребує проблема подолання корупції. Це може стати можливим шляхом цифровізації управлінських процесів і максимального забезпечення прозорості прийняття рішень як у центральних, так і в місцевих органах виконавчої влади.

Окрему увагу слід приділити гарантуванню прав інвесторів: державі необхідно реформувати інвестиційне законодавство та створити дієві інституційні механізми захисту іноземного капіталу, оскільки Україна перебуває в умовах війни необхідним є запровадження дієвої системи страхування ризиків, пов'язаних з інвестуванням, а також надання державних і міжнародних гарантій безпеки.

Судова система також є одним з факторів формування оцінки інвестиційного клімату України, у 2023 році показник «Верховенство права» склад 19,8% (низький), саме тому державі необхідно реформувати свою судову систему, підвищити довіру до суддів та забезпечити їх постійну підзвітність.

Також важливим фактором поліпшення макроекономічної стабільності є стримування інфляції, скорочення рівня безробіття та підтримка інвестиційно привабливих секторів економіки. Дані зміни сприятимуть формуванню позитивного інвестиційного середовища, здатного залучити необхідний капітал для майбутнього економічного розвитку.

Підсумовуючи вищенаведений текст було сформовано рис.2.6 з послідовними шляхами покращення інвестиційної привабливості економіки України.

Рисунок 2.6 - Шляхи покращення інвестиційної привабливості економіки України

Джерело: Розроблено автором на основі джерела. [26],[44]

Згідно з рис.2.6, для покращення свого інвестиційного стану та довіри іноземних інвесторів, Україна має скористатися низкою заходів, а саме забезпечити свою макроекономічну стабільність, це включає стримування інфляції, зниження безробіття та підтримку інвестиційно привабливих секторів, посилити потенціал воєнного виробництва, зокрема через модернізацію оборонної промисловості та розвиток нових виробничих потужностей, виробити скоординовану взаємодію монетарної та фінансової політики між урядом і Національним банком. Також необхідними кроками є запуск системи страхування інвестицій від воєнних ризиків, подолання корупцію та забезпечення прозорості діяльності органів влади. Додатково державі варто звернути увагу та реформування інвестиційного законодавства та створення ефективних інституційних механізмів захисту капіталу та оптимізацію

податкового навантаження, покращити свою судової системи шляхом її оновлення.

Як наслідок усі ці заходи допоможуть комплексно реалізовувати сприятливий інвестиційний клімат навіть в умовах воєнно-політичної нестабільності.

ВИСНОВКИ

За останні роки Україна стикнулася з низкою проблем, що мали вплив на її економіку у розрізі залучення прямих іноземних інвестицій та економічної привабливості. Світова криза 2020 року, значно похитнули змогу інвесторів надавати новий капітал для секторального розвитку, а війна розпочата 24 лютого 2022 року поставила під сумнів думку інвесторів стосовно доцільності інвестування у державу.

З огляду на це було проведено аналіз впливу прямих іноземних інвестицій на розвиток української економіки та її конкурентоспроможність і зроблено наступні висновки.

Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) є одним із основних елементів у розвитку не тільки української, а й світової економіки, оскільки забезпечують країнам доступ до нових фінансових ресурсів, технологій, а також нових ринків збуту, сприяючи підвищенню конкурентоспроможності національних економік, адже інвестори часто приносять з собою не лише капітал, а й інноваційні підходи до ведення бізнесу, модернізуючи підприємства, інфраструктуру та розвиваючи нові технології.

За своєю природою ПІІ сприяють загальному економічному прогресу, в тому числі допомагаючи знизити рівень безробіття, що є особливо необхідним для країн, що розвиваються. Проте на залучення ПІІ також має вплив внутрішньо-політична стабільність, наявність сприятливого інвестиційного клімату, саме ці фактори визначають місце кожної держави у світовому рейтингу інвестиційної привабливості, який прямопропорційно впливає і на кількість залученого капіталу.

Класифікація іноземних інвестицій є важливим інструментом для глибшого розуміння та аналізу економічних процесів, пов'язаних із залученням капіталу з-за кордону. Існують різні підходи до класифікації ПІІ за різними критеріями, включаючи форми власності, цілі інвестування та країни-джерела. Така

класифікація дозволяє краще розуміти мотивацію інвесторів, а також особливості розвитку економік, що отримують інвестиції. У межах цієї класифікації важливо виділяти різні типи ПІІ, такі як інвестиції у вигляді створення спільних підприємств, придбання акцій або організація нових підприємств на території країни-реципієнта.

Зазвичай інвесторами є не лише держави, а й міжнародні фінансові установи, що дає змогу країнам використовувати різні джерела інвестування в залежності від їхнього економічного стану та потреб.

Загалом неможливо визначити як саме впливають ПІІ на економіку країн, оскільки позитивні наслідки включають економічне зростання, зниження безробіття, підвищення рівня виробництва, модернізацію інфраструктури та збільшення доступу до нових технологій. Крім того, ПІІ можуть поліпшити зовнішньоторговельні позиції країни, сприяючи збільшенню експорту.

Однак важливо зазначити, що ПІІ також можуть призводити до певних ризиків, таких як залежність національної економіки від зовнішніх фінансових потоків або зниження контролю над стратегічними секторами. Проте країни, що успішно залучили прямі іноземні інвестиції, демонструють значні переваги такого підходу для економічного розвитку, але все таки найважливішою складовою успішності є створення сприятливого інвестиційного клімату, що включає політичну стабільність, правову прозорість та економічну гнучкість.

Для України прямі іноземні інвестиції є необхідними, оскільки завдяки активному залученню іноземного капіталу держава має змогу підтримувати функціонування своєї економіки незважаючи на обтяжуючі обставини пандемії Covid-19 та війни з Російською Федерацією.

Загалом після детального аналізу залучення прямих іноземних інвестицій в Україну та їх впливу у Розділі 2, можемо зробити наступні висновки.

По-перше, незважаючи на вдале природне розташування та наявність природних ресурсів, що сприяють позитивному інвестиційному клімату, Україна стикається з проблемами, які стримують доцільний потік інвестицій, зокрема головною проблемою є корупція, недостатня прозорість судової системи та

обмежена ефективністю управлінських органів. ситуація з прямими іноземними інвестиціями в Україні у 2018-2024 роках була складною та підпадає під вплив глобальних економічних криз, зокрема пандемії COVID-19, а також воєнної агресії з боку Російської Федерації. Протягом цього періоду інвестиційна активність в Україні демонструвала значні коливання, що вказує на невизначеність та високі ризики для іноземних інвесторів

По-друге, аналіз статистичних даних показав, що суттєве падіння обсягів іноземних інвестицій у 2022 році (з 6 687 млн дол. США до 190 млн дол. США) свідчить про значні проблеми України з інвестиційним кліматом під час війни, проте надання їй статусу кандидата на членство ЄС стали важливими кроками, що сприяли підвищенню довіри до держави серед інвесторів. Це, в свою чергу, відновило певну частину іноземних інвестицій.

Проте станом на 2024 р. ситуація стабілізувалася, і виявилися певні позитивні зміни, зокрема зростання кількості компаній, що планують інвестувати в Україну.

Далі, згідно з даними, структура іноземних інвестицій в Україну змінилася: окремі країни, як Кіпр, Нідерланди та Швейцарія, продовжують залишатися лідерами за обсягами інвестицій, водночас деякі традиційно сильні інвестори, як США та Люксембург, зменшили свої вкладення. Зростання інвестицій у Саудівській Аравії та Швейцарії свідчить про активність української дипломатії, спрямовану на залучення нових інвестиційних партнерів у післявоєнний період. А аналіз пріоритетних напрямків інвестування в Україні у 2023-2024 роках виявив значну секторальну зміну в розподілі прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Порівняно з довоєнним періодом, економічні та політичні реалії,

Основними пріоритетними напрямками інвестування в 2024 році стали промисловість та торгівля, при цьому відбулося значне зростання інвестицій у виготовлення виробів з деревини та паперу, що відображає інтерес до сталого розвитку та циркулярної економіки, а також намагання українських підприємств адаптуватися до вимог ЄС.

Враховуючи сучасні реалії, особливу увагу держава приділяє галузям військового виробництва та military-tech, що є надзвичайно важливими для зміцнення обороноздатності та розвитку інноваційних технологій, як наслідок, оборонно-промисловий комплекс отримав суттєву міжнародну підтримку, а галузь defense tech активно розвивається, залучаючи інвестиції з різних країн.

З географічної точки зору, основна концентрація ППІ припадає на Київ та Дніпропетровську область, що пояснюється їх економічною активністю та важливістю для розвитку промисловості та машинобудування. Однак інші регіони України, зокрема Західний, Донецько-Придніпровський та Південний, мають великий потенціал для розвитку завдяки наявним природним ресурсам, географічному розташуванню та розвитку морської логістики. Після закінчення війни ці регіони можуть стати важливими центрами для відновлення і залучення інвестицій.

Варто зазначити, що перспективи залучення прямих іноземних інвестицій в Україну в умовах поточної ситуації є значними, незважаючи на складні виклики, пов'язані з війною та економічною нестабільністю.

Нами було визначено, що значна увага приділяється відновленню критичної інфраструктури, розвитку логістики та аграрного сектору, який продовжує залишатися одним з основних напрямків для іноземних інвестицій, зокрема через наявність найбільших у світі чорноземів. Крім того, український ІТ-сектор демонструє потужне зростання, особливо в таких інноваційних сферах, як оборонні технології та штучний інтелект.

Залучення інвестицій від Європейського Союзу через програму Ukraine Investment Framework, а також підтримка з боку міжнародних фінансових установ, зокрема через кредитні гарантії та гранти, надає можливість зміцнити економіку країни та покращити її конкурентоспроможність.

Загалом, SWOT-аналіз інвестиційної привабливості України показує, що країна має низку сильних сторін, які сприяють залученню іноземних інвестицій. До них відносяться вигідне геополітичне розташування, наявність природних ресурсів, а також можливість інтеграції до європейського економічного простору.

Однак існують і слабкі сторони, такі як корупція, тіньова економіка, політична нестабільність і низька прозорість, що стримують інвестиції

Отже, перспектива залучення прямих іноземних інвестицій в Україну виявилася досить позитивною, незважаючи на політико-економічні складнощі, оскільки фактори стабілізації, інтеграції до європейських структур і розвитку стратегічних секторів створюють сприятливі умови для залучення капіталу і підвищення конкурентоспроможності на міжнародному ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. OECD. Measuring foreign direct investment. URL: <https://www.oecd.org/en/topics/foreign-direct-investment-fdi.html>).
2. Національний Банк України. Статистика зовнішнього сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>
3. Eurostat. Glossary:Foreign direct investment (FDI) - Statistics Explained. Language selection | European Commission. URL: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Foreign_direct_investment_\(FDI\)](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Glossary:Foreign_direct_investment_(FDI))
4. МінФін.Прямі іноземні інвестиції (2002-2024). Ставки, індекси, тарифи. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/>
5. Paul, J., & Feliciano-Cestero, M. M. (2021). Five decades of research on foreign direct investment by MNEs: An overview and research agenda. *Journal of business research*, 124, 800-812.
6. Publication, I. J. R. A. S. E. T. (2022). Foreign Direct Investment. *International Journal for Research in Applied Science & Engineering Technology (IJRASET)*, 10(I), 1292–1294 . <https://doi.org/10.22214/ijraset.2022.39969>.
7. Обушний, С. М. (2018). CURRENT TRENDS OF INVESTIGATION OF FOREIGN INVESTMENTS IN THE ECONOMY OF UKRAINE. "Scientific Notes of the University"KROK", 52–59. <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2018-52-52-59>.
8. Islam, Md Saiful, Positive and Negative Impact of FDI (Foreign Direct Investment) on a Country's Economic Development (January 31, 2014) URL: <https://ssrn.com/abstract=3614019> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.3614019>
9. Кадеєва І. В. Прямі іноземні інвестиції як фактор становлення інноваційної економіки в Україні / І. В. Кадеєва // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Економіка. - 2014. - Вип. 14. - С. 193-199. . URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znphnpu_eko_2014_14_22.

10. Miura, Yuji. Is China's Economic Slowdown a Sign of a Transition to Stable Growth?—A Risk Assessment from the Financial and Fiscal Perspectives. RIM Pacific Business and Industries, vol. XIV, no. 53, Sept. 2014, pp. 1-530.
11. NAFTA and foreign investment. Economic Policy Institute. URL: https://www.epi.org/publication/webfeatures_snapshots_archive_10271999/
12. Tax policy for economic growth in the 1990s: Proceedings of a symposium / ed. by American Council for Capital Formation. Center for Policy Research. Washington, D.C : ACCF, 2016. 175 p..
13. Erumban, Abdul A., and Deb Kusum Das. "Information and communication technology and economic growth in India." Telecommunications Policy 40.5 (2016): 412-431.
14. Michałek, J. J., & Hagemeyer, J. (2024). The Long-Term Effects of Poland's Accession to the European Union: A Literature Review. *Studia Europejskie-Studies in European Affairs*, 28(2), 89-120.
15. Бирка, М. І. (2016). Розвиток системи залучення прямих іноземних інвестицій на підприємства.
16. Леус, М. М. (2010). Суть та класифікація іноземних інвестицій. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку, (635), 181-187.
17. Trusina, I. (2021). The scientific discourse on the concept of sustainable development. *Eastern Journal of European Studies*.
18. 17 Цілей сталого розвитку | Global Compact. Global Compact. URL: <https://globalcompact.org.ua/tsili-stijkogo-rozvytku/>.
19. World Investment Report 2024. UN Trade and Development (UNCTAD). URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2024>.
20. Global Foreign Investment Weak in 2023, Funding for Sustainable Goals Sectors Drops over 10%. UN Trade and Development (UNCTAD).

- URL: <https://unctad.org/press-material/global-foreign-investment-weak-2023-funding-sustainable-goals-sectors-drops-over-10>.
21. UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development). The Sustainable Development Goals Report. (2024). URL: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2024/>
 22. Phenix Capital Group | Impact Investment Advisor. URL: https://phenixcapitalgroup.com/hs-search-results?term=SDG&type=SITE_PAGE&type=LANDING_PAGE&type=BLOG_POST.
 23. Windhyastiti, I., Hidayatullah, S., & Khourouh, U. (2021). Investment attractiveness rating and factors affecting. Accounting, 161–166. <https://doi.org/10.5267/J.AC.2020.10.001>
 24. Beri, P., & Nubong, G. (n.d.). The impact of the investment climate on foreign direct investment in Africa. African Review of Economics and Finance. https://www.academia.edu/80138325/The_impact_of_the_investment_climate_on_foreign_direct_investment_in_Africa
 25. World Bank Group. Interactive Data Access | Worldwide Governance Indicators. World Bank. URL: https://databank.worldbank.org/reports.aspx?Report_Name=WGI-Table&Id=ceea4d8b.
 26. Павлова, Г. Є., & Атамас, О. П. (2024). Інвестиційна привабливість економіки України: Аналіз наслідків повномасштабного вторгнення. Наукові інновації та передові технології, (1(29)), 520–529. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1\(29\)-520-529](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-1(29)-520-529)
 27. Україна отримала статус кандидата на членство в ЄС. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/novyny-nisd/nadannya-ukrayini-statusu-kandydata-na-chlenstvo-v-yes>.
 28. Європейська Бізнес Асоціація. (2024). Індекс інвестиційної привабливості України 2024. Європейська Бізнес Асоціація. <https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/UKR-Invest-Index-2024.pdf>

29. Інвестиційний клімат в Україні покращується: 70% опитаних компаній інвестуватимуть в Україну попри війну - UkraineInvest. *UkraineInvest*. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/news/investycyjnyj-klimat-v-ukrayini-pokrashhuyetsya-70-opytanyh-kompanij-investuvatymut-v-ukrayinu-popry-vijnu/>.
30. Кузьміна, О., & Ярошенко, К. Інвестиційна привабливість України: оцінка та перспективні напрямки активізації. *Економіка Та Суспільство*, (49). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-38>
31. World Bank Open Data. *World Bank Open Data*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>.
32. Кабінет Міністрів України - У 2023 році Україна напрацювала інфраструктуру страхування воєнних ризиків, – підсумки року у сфері залучення інвестицій від Юлії Свириденко. *Головна | Кабінет Міністрів України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/u-2023-rotsi-ukraina-napratsiuvala-infrastrukturu-strakhuvannia-voiennykh-ryzykiv-pidsumky-roku-u-sferi-zaluchennia-investytsii-vid-iulii-svyrydenko>.
33. Статистика зовнішнього сектору. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>.
34. Національний банк України. Національний банк пом'якшує валютні обмеження для бізнесу та водночас посилює окремі норми для протидії непродуктивному впливу капіталу. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-pomyakshuye-valyutni-obmejennya-dlya-biznesu-ta-vodnochas-posilyuye-okremi-normi-dlya-protidiyi-neproduktivnomu-vidplivu-kapitalu>
35. Боярчук Т. Україна і Швейцарія проведуть бізнес-місії і посилюватимуть співпрацю підприємств. *LB.ua*. URL: https://lb.ua/economics/2024/01/18/594347_ukraina_i_shveytsariya_provedut.html.
36. Іноземні інвестиції в оборонний сектор України: дев'ять країн і ЄС підтримують ініціативу. *Інформ АРТА*. URL: <https://www.inform->

- arta.com.ua/2025/01/27/inozemni-investiciyi-v-oboronni-sektor-ukrayini-devyat-krayin-i-yes-pidtrimuyut-iniciativu/.
37. Інвестиції у Defense Tech сектор України у 2024 році: тренди, проблеми та перспективи. *Інвестиції в Україну - сайт про інвестиції InVenture*. URL: <https://inventure.com.ua/uk/analytics/formula/investiciyi-u-defense-tech-sektor-ukrayini-u-2024-roci:-problemi-ta-perspektivi>.
 38. Міжнародні інвестори готові вкласти \$500 млн у будівельну галузь України. *Мінфін - все про фінанси: новини, курси валют, банки*. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2024/06/28/129977403/>.
 39. Економічна правда. Війна – не перешкода. Інвестиції в Україну зростають, але для відновлення замало. Що треба зробити владі?. *Економічна правда*. URL: <https://epravda.com.ua/publications/2024/04/25/712862/>.
 40. Іноземне інвестування в Україні: пріоритетні сфери, зони та об'єкти. Реферат. *Освіта.UA*. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_theory/21590/.
 41. Інвестиційний клімат в Україні покращується: 70% опитаних компаній інвестуватимуть в Україну попри війну - UkraineInvest. *UkraineInvest*. URL: <https://ukraineinvest.gov.ua/news/investycijnyj-klimat-v-ukrayini-pokrashhuyetsya-70-opytanyh-kompanij-investuvatymut-v-ukrayinu-popry-vijnu/>.
 42. Економічна правда. Чи готові інвестори вкладатися в Україну під час війни?. *Економічна правда*. URL: <https://epravda.com.ua/experts/chi-gotovi-investori-vkladatisya-v-ukrajinu-pid-chas-viyni-800540/>.
 43. Скільки інвестують міжнародні компанії у будівельний сектор України – KSE. *PaySpace Magazine*. URL: <https://psm7.com/uk/investicii/skilky-investuyut-mizhnarodni-kompaniyi-u-budivelnyj-sektor-ukrayiny-kse.html>.
 44. LIGA ZAKON. DoAgro 2024: відродження агрогалузі, залучення інвестицій та експортні можливості | Think brave. *Think brave | Останні новини бізнесу України*. URL: [https://biz.ligazakon.net/news/232704_doagro-2024-vdrodzhennya-agrogaluz-zaluchennya-nvestitsy-ta-eksportn-mozhливост](https://biz.ligazakon.net/news/232704_doagro-2024-vdrodzhennya-agrogaluz-zaluchennya-nvestitsy-ta-eksportn-mozhливost).

45. Загальний обсяг інвестицій в український техсектор у 2024 році склав \$462 млн. Це найкращий показник після початку повномасштабного вторгнення. *dev.ua*. URL: <https://dev.ua/news/obsiah-investytsii-v-ukrainskyi-tekhsektor-2024-1741016784>.
46. Крихівська Н.О., Чернишова Г.М. Інвестиційна привабливість України: основні проблеми та шляхи їх вирішення / Н.О. Крихівська, Г.М. Чернишова // *Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія: Економіка і управління в паливно-енергетичному комплексі*. – 2023. – № 2 (56). – С. 167–172.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ОГЛЯД СПЕЦІАЛЬНОЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Paul, J., & Feliciano-Cestero, M. M. (2021). Five decades of research on foreign direct investment by MNEs: An overview and research agenda.

The article explores the evolution of foreign direct investment by multinational enterprises over the past five decades.

The authors emphasize the need for greater standardization in FDI research and more active analysis of MNEs from emerging economies. They also highlight the importance of incorporating micro-level data in future studies to gain deeper insights into the motives, dynamics, and impacts of FDI on a global scale

The main arguments of the article highlight the necessity of combining strategic planning, management control, and efficient accounting organization to achieve effective financial resource management within MNEs.

Through this research, the following questions are addressed:

- . What are the motives that drive the FDI of small, medium, and large enterprises from emerging economies, and what factors contribute to positive outcomes for these firms?
- How do the micro and macro environments in both the home and host countries influence MNEs from emerging economies?
- . What strategies (organic growth such as greenfield investment versus inorganic growth such as acquisitions) are implemented by MNEs when expanding globally?
- . What are the problems and challenges faced by firms from emerging countries when going global?

Overall, the article summarizes existing theoretical approaches, variables used, the countries of origin and destination of FDI, as well as research methodologies.

2. Foreign Direct Investment. International Journal for Research in Applied Science & Engineering Technology (IJRASET)

This paper aims at analysing foreign direct investment through a comprehensive analysis of the concept of foreign direct investment (FDI), highlighting its main factors and impact on the economic development of countries

The author highlights the concept of FDI as an investment in the form of ownership of a company in another country with the right to control it, which may include mergers, acquisitions, construction of new enterprises or reinvestment of profits. According to the literature, the key factors that attract foreign direct investment are economic stability, market size, institutional development and economic openness. The quality of governance and a business environment that reduces risks for investors also play an important role. Author maintains that access to FDI are important are especially important for developing countries,

The article also highlights the main positive and negative aspects of attracting foreign direct investment:

Advantages: Increased employment and economic growth, human resource development, modernisation of technologies and processes.

Disadvantages: Political risk, inflation and economic instability, trade deficit.

The practical analysis of the study focuses on the impact of FDI on the Indian economy.

3. Islam, Md Saiful, Positive and Negative Impact of FDI (Foreign Direct Investment) on a Country's Economic Development

The main objective of this paper is to review foreign direct investment (FDI) and its impact on the economic development of a country. In the paper, the author focuses on both the advantages and potential risks associated with FDI, using examples from different countries (Brazil, Mexico, China, and India) and international organizations (such as the North American Free Trade Agreement (NAFTA) and Trade-Related Intellectual Property (TRIPS)).

Referring to various authors, the paper argues that Foreign Direct Investment (FDI) involves investments by multinational corporations in a host country, different from their home country. FDI includes both ownership and control by the MNC over the foreign operation in which it has invested.

The paper also highlights the difference between FDI and portfolio investments, emphasizing that the key distinction lies in the fact that portfolio investors can sell their securities if they are dissatisfied with the performance of the company, while FDI investors are more likely to exercise managerial control to improve the performance of the foreign operation.

In the course of the study, the author notes that economists have not yet determined the final impact of FDI on the economy, as there are negative consequences for national economies and cultures, such as job losses, research and development, and cultural invasion. At the same time, proponents of FDI see it as having a positive effect on job creation, technology transfer, skill development, and increased consumer choice.

4. Miura, Yuji. Is China's Economic Slowdown a Sign of a Transition to Stable Growth?

The author discusses China's ongoing economic transition and its shift towards more sustainable, stable growth in the long term. The analysis focuses on the factors contributing to China's economic slowdown, including both internal and external elements such as demographic changes, the shift from an export-driven economy to one more focused on domestic consumption, and the influence of global economic conditions.

Since 1978, China has undergone significant economic reforms that facilitated the opening up of the country to foreign investments. These reforms were pivotal in transforming China from a planned economy into a more open market system. One of the key aspects of this transformation was the influx of foreign investments, which accelerated production growth and led to technological breakthroughs.

Opening China's economy to foreign companies and manufacturing capacity contributed to the modernization of the country's industrial sector, the improvement of infrastructure, and the development of new technologies. Thanks to foreign investments, China was able to establish production at a global standard, particularly in industries such as electronics, automotive, and textiles. This not only fuelled production growth but also stimulated the development of local businesses, which began adopting new technologies and improving their competitiveness.

In conclusion, the author suggests that China's transition toward a more balanced and sustainable growth model will benefit both China and the global economy in the long term by leading to less volatility and more stable economic conditions

5. Tax policy for economic growth in the 1990s: Proceedings of a symposium / ed. by American Council for Capital Formation. Center for Policy Research. Washington, D.C

This is a collection of materials published by the American Council for Capital Formation (ACCF) and the Center for Policy Research. The book contains the results of a symposium dedicated to discussing tax policy for economic growth in the United States during the 1990s. The collection examines various aspects of tax policy, its impact on economic growth, and recommendations for optimizing it. Special attention is given to studying the effectiveness of tax reforms and their influence on different sectors of the economy, particularly on the development of small and medium-sized enterprises.

An important part of the research focuses on the economic boom in the U.S. during the 1990s and 2000s, when tax legislation reforms became a key factor in attracting foreign investments. Specifically, changes in tax policy were crucial for stimulating investment in sectors such as (IT) and pharmaceuticals, which became new drivers of economic growth during this period.

The reforms helped create a favourable environment for investors by facilitating access to markets and increasing the attractiveness of economies for global companies.

6. Erumban, Abdul A., and Deb Kusum Das. "Information and communication technology and economic growth in India."Telecommunications.

In this article, the authors analyse the role of information and communication technology (ICT) in driving India's economic growth. They explore how the development of ICT contributed to increased productivity, GDP growth, and the transformation of the Indian economy in recent decades.

Particular attention is paid to the period of economic liberalization when the country began actively attracting foreign direct investment into the IT sector.

Market liberalization, the removal of barriers to foreign capital, and deregulation were key factors that allowed India to integrate into the global economy. The authors emphasize that these changes created a favorable environment for attracting FDI, which in turn became a catalyst for the development of sectors such as ICT, telecommunications, and pharmaceuticals.

Special attention is given to the ICT sector, which has become one of the most dynamic and attractive for foreign investors. FDI in this sector not only brought financial resources but also facilitated technology transfer, improved management quality, fostered human capital development, and stimulated innovation. This enabled India to establish itself as a leading player in the global software outsourcing and IT services market.

In conclusion, this article provides a comprehensive understanding of why information and communication technologies have become one of the key drivers of India's economic growth. With the help of foreign capital, the sector received a strong boost for development.

7. Michalek, J. J., & Hagemeyer, J. (2024). The Long-Term Effects of Poland's Accession to the European Union

This article presents a comprehensive review of academic research on the long-term effects of Poland's accession to the European Union. The primary focus is on the economic outcomes of integration, particularly in areas such as GDP growth, structural transformation of the economy, foreign trade and investment attractiveness.

Special attention is given to the role of (FDI), which increased significantly after Poland joined the EU in 2004. The authors highlight that market liberalization, access to EU funds, stabilization of the legal environment, and participation in common European policies created favorable conditions for the inflow of foreign capital. This, in turn, supported the modernization of Polish industry, improvement of infrastructure, and the development of high-tech sectors, particularly in the automotive, electronics, and IT industries.

Overall, the literature review shows that joining the EU had a positive long-term effect on the Polish economy, largely due to increased investor confidence

8. Trusina, I. (2021). The scientific discourse on the concept of sustainable development. Eastern Journal of European Studies.

In this article, the author analyzes the evolution and interpretation of the concept of sustainable development within academic and political discourse.

Using methods of economic analysis and comparison, Trusina examines the economic, social, and institutional aspects of the impact of FDI. The study emphasizes the importance of achieving a balance between environmental protection, economic growth, and social integration.

The main objective of the article is to explore the challenges associated with the practical implementation of sustainable development in policymaking and to highlight the role of international cooperation and foreign direct investment in advancing sustainability principles. The author argues that sustainable development

cannot be achieved without strategic investments and institutional mechanisms that support innovation, green technologies, and equitable growth.

Trusina notes that the lack of a formalized mechanism for evaluating development in line with the principles of sustainability creates risks of poor decision-making, inefficient resource use, and a false perception of progress.

9. Windhyastiti, I., Hidayatullah, S., & Khourouh, U. (2021). Investment attractiveness rating and factors affecting. Accounting,

The study asserts that investment attractiveness is closely linked to the availability of resources, the ability of cities to manage them effectively, and to attract new resources in order to gain advantages over other territories and ensure their own development.

Based on the results of a comprehensive study of investment attractiveness, the authors identified the cyclical nature of this process: an attractive city is able to attract and retain target groups – investors and new residents-whose activity contributes to the formation of outcomes that enhance the city's investment potential.

Investment attractiveness is determined not only by economic or natural advantages but also by the effectiveness of the institutional environment and position of local authorities.

Article propose a system for assessing investment attractiveness based on the following factors: *developed infrastructure, market access, efficiency of the licensing system.*

The authors claims that the most valuable characteristics for investors are:

- economic growth potential and resilience to external shocks;
- availability of reliable transportation connections at domestic and international levels;
- strong reputation, and political support;
- flexible governance systems and the ability to provide assistance to investors.

Overall, the study emphasizes that the improvement of the institutional framework and the reduction of market entry barriers are key conditions for ensuring a stable inflow of investments.

10. Beri, P., & Nubong, G. (n.d.). The impact of the investment climate on foreign direct investment in Africa. African Review of Economics and Finance.

In the article authors examine various factors that determine the level of FDI, including the regulatory environment, political stability, infrastructure development, and the availability of human capital. The publication emphasizes that a favorable investment climate characterized by economic policies, low levels of corruption, and infrastructure enhances a country's attractiveness to foreign investors.

The concept of the “investment climate” encompasses the political environment, governance systems and institutions that shape investors’ willingness to conduct business.

The authors also highlight challenges faced by African countries, particularly political instability and underdeveloped infrastructure, which deter FDI by the importance of implementing policies that encourage foreign investment, such as tax incentives, protection of investor rights, and reduction of bureaucratic barriers.

In their conclusions, the authors emphasize the following:

- The investment climate is a key factor in attracting FDI, particularly for resource-rich countries and those with developed financial markets.
- Economic growth enhances the positive impact of the investment climate on FDI.
- Least developed and landlocked countries should focus on strengthening the rule of law, combating corruption, and improving public sector governance.
- Policies that support GDP growth can also serve as an additional factor in attracting FDI.

SUMMARY

The diploma thesis «The impact of foreign direct investment on the development of the Ukrainian economy and its competitiveness», written by Oleksandra Marchuk, has a high quality and consists of two chapters and conclusions. The first section describes the theoretical foundations of foreign direct investment, including its role in stimulating economic growth, classification by forms, sources and objectives, as well as the importance of FDI in ensuring sustainable development of national economies. Special attention is paid to the relationship between the volume of foreign investment and the level of competitiveness of the state. The second section is devoted to a comprehensive analysis of the current state of FDI in Ukraine in 2018-2024: the investment climate under martial law, the dynamics of foreign capital inflows, the geographical structure of investment and priority sectors of the economy are described. The main advantage of the paper is the identification of key problems that hinder the development of investment activity, as well as the emphasis on the positive impact of FDI on the economic and diplomatic development of Ukraine in the context of global economic instability caused by the COVID-19 pandemic and the full-scale Russian invasion. The conclusions summarise the results of the study and outline Ukraine's significant potential for attracting foreign direct investment. This is due to the favourable geopolitical location, availability of natural resources, integration processes with the European Union, and the growing importance of key sectors of the economy.

Keywords: foreign direct investment, investment climate, attraction of foreign capital, economic growth, sustainable development, difficult economic and political conditions.